ТУРКМЕНИСТАНА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА, ТУРКМЕНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГА, ТУРКМЕНСКИ ССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикийн Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советс дег тlера мовршал а лу, къахьала а бувц болхлой, колхозхой, интеллигенци, республика беррига къадьегамдой дешача дейца — Туркменски Советски Социалистически Республикин Туркменистана Коммунистически партин вlашагlъехка 40 шу дизарца. Туркменски халкъаца цхьана кх цlей дезлу Советски Союза дерригачу халкъаша.

Коммунистически парте кулгалла, оьсийн вай массарна къычей халкъаша вежарийн новкъостал а деш, [illegible] боккха а сий дола [illegible] хьабеъий республика къахьегамхочо.

Сийлахь - Йоккхачу Октябрьски социалистически революце Туркменски халкъ хаы [illegible] кlарчгlенгдоцшн хlадардешнекъа самодеъанаев хаший Iохка. [illegible] хиларан къелан, къаман социалистически паччахьалкхел денвад цуьна, экономически духовни гlулакхашта чlоагlа дегlадара торе елий цуьна. Социалистически хуьцамаш дар бахьан йолаш дегlаеча промышленность. Йоккха юртбоахама производство, хьалха латта социалистически культура а йолаш йола тоеенна советски республика а хилна дlаьттай Туркменистан. Халлаиза лакхлуш ба къахьегамхой вахара боарам, тlа-тlа лакзагlа кхоачашду цар духовни хьашташ. Хьнаре. йлза бокъо а йолаш кердa вахар хьаллер а хилна дlаьттай хьалха теlа ялайа а сий доадаь хинна а кхалсай-туркмена.

Лоархlамера халкъа болхана коткло, вежарашка дохча халкъийн вlаши юкъера новкъостал къахьга хьахьекхнига хилар туркменашта бlаьшеревакка лагалахтар — дсне кордорахецта кхоачашне йинг хилийта дола Каракумски канал лаккхарах. Мехкдаьттан химически промышленность чlоагlа дегlайоалларна, боабй тlа-тlа дукхагlа баккхарна, хьайбай продуктивность лакхьарча республика къахьегамхоша дюашкара доагlаш дола дакъа лаьцаз, хlаьта хlанз а деяц мехка халкъа боахам лакхбара юкъе.

Экономика дегlайоалаечей культура айечей туркменски халкъа катагlдьнна хlамаш — советски социалистически строй телашагlа хилара, ленински къамий политика котьалада, СССР халкъий вошали доттагlали дохаргдоашап хилара сийлахь-боккха вахаре наи бог тешалош хьахьекхнига.

КПСС Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет чlоагlа дог тийша я Туркменистана къахьегамхоша дlахо бахача хана а КПСС XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездий решенешка оттабаь парте генеральни никъ, коммунистически общество хьалъяра сийлахь-доккхий дехкараш кхоачашдар дукха хьийаре къонсам доаттабергхалараз.

Даьлъала хийла Туркменски Советски Социалистически Республика 40 шу дизар! Сийле хийла къахьеган дукха боккх доала дуу халкъа!

Даьлъала хийла Туркменистана Коммунистически парте — КПСС боевой отряд!

Вlашверешца даха а дахалда. чlоагl а дуда СССР халкъий доттагlал — хаттарйоаца доттагlал — меттаьлла ергlавеца Советски паччахьалкхен ницlа эшарг ца хиларем лаьд!

Коммунистически парте кулгалла — коммунизма котаденга, дlа хьалха доале!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

ШОАТТА
28
НОЯБРЬ
1964 шу
№ 143 (4006).
Мах 2 кап.

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкомо, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕЦ

РЕСПУБЛИКА МЕХКДАЬТТАХОЙ КОТАЛО

24 ноябре цхьайтта бетта юкъ кхоачашйи болхар «Грознефть» объединене мехкдаьттахой. Хьалха болх укх тlаххьарча шерашк дайлахьа декабрь бетта чотах «Ізьжно данув» гелдш боло «Горскнефть», «Октябрьнефть», «Старогрознефть», Гудермесе промысловикаш. Цхьайтта бетта программа кхоачаш хьалха кхоачашйи «Сунжанефть» мехкдаьттахой а.

Шу хьалхадаьнна [illegible] бурув оттараьна республика промышленность дlаэннай хlаьн оттам дукха мехкдаьтта лун йола 21 скважина. Из болхан долаш дешнаш бахьанне юкъера лакхlеча деппнхаш доло мехкдаьтта оацlей цу хана деппнхаш хийнхчуна кхийдачо 30 процент лакхьалоназ, хlаьта попутни газ — 28 процент.

Дукха мехкдаьтта оаошагlа даьпнхаш мехкдаьтта дехначо гlоддщенна искусственни кха гlа-бахийтаре, гlонаго - технически мероприятии мехкдьтара, оцадинна забоашта кислотни обработка аре чотах. Нъьлегамма оцара гlантчана кха процент лакхьаьй. Дакха лакхьаь мехкдаьттан гади меккарга дlабоалах. Из бахьан дола ерригача «Грознефть» объединене гlолла итт бетта кходаш цхьа оплана [illegible].

ДИКА IАНГАРА ДАХА ХЬАЙБАШ

ЕРРИГА культураш чуийцай республика колхозашкеа совхозашкеи, дlадийна даьмнад гурахьа дув алат, цхьа йоалаш латт зябь. Юрта боахама къахьегамхоша чlоагlа уйла тlехийта леладе дезаш гlулакх да хlане хьайбаш дика Iангара дахар. Даьхенна дукхагlа хьайбай продуктив ялар.

Хонш да колховийи совхозийн фермашта Iа оттара бехктокхамегlа йола ха йолга. Дукхагlча даьхе Iай лохлу хьайбай продуктивность. Из кхета а деш республика дукхагlа долча боахамий кулгалхоша хамнахьа Iалашдаьд шоай хьайбашта кхоачамхилла доакъар, уж чулаттаргдола моттигаш йоакъьай, фермашкарча еррига механизмашта ремонт яьй, хьайбаш дерттIа Iангара даларьяш дола кхы гlулакхаш даьд.

Укх шера ахка дика аьттув боацаш хилар бахьан йолаш кхачанхилала силоси йоли кийчъе вlаштlехьдаьнхадаш Сунжески производствени управлене «Победа» яхача колхоза къалъегамхой. Цхьабакъда, шоай хьайбаш Iай дица хургдола гlулакх вlаштlехьдаьнхад колхоза кулгалхоша: цар ши эзар тонн жом ийцаб. Дерригадоакъар бехктокхамерча нана лорадеш а кхоабеш хьайбашта дуаде а да. Хьайбашта гlулакх мешта де деза хеш а шоай боах дукха беоан а бола вах хьошабаьб укхаза фермашка. Цар чlоагlа къахьег, Iан замалахь а лехъалийтац хьайбай продуктивность. Масала, 10 октябре деш 15 октябрага кхечалца йолча хана цу колхоза паччахьалкхена дlаенна шура 319 центнер мара еца цунна тlадоагlача ше дийнахьа, 15—20 октябре 324 центнер еннай.

Цу тайпара дола масалаш дукха доаладе йиш я, Наурски, Нажсаре, Ножай-Юрте производствени управленей хьалха латтача боахамашна шоай хьайбашта кхоачамхилал силос кийчъьй, бел тьехкай. Шорта доакъар Iалашдаьд укх шера «Светоостора» треста «Ахканчуртовский» яхача совхозо, республика дукхахча кlычча боахамаша.

Цхьабакъда, кlеззига дац республика кхоачамхилал силос, бел, кхыхха доакъар доала боахамаш а. Массанахьа тоаьь хьаша хьайбашна Iа доацаргдола моттигаш а. Масала, тlа а тоадиша я Шелка производствени управлене «Автуринский» яхача совхоза кхоалагlча отделене ферма хьайбаш Iа дахьа дезача хе повешенех кхоь, цхьакка а кхий дац кингаш теха, всахзна цийла я. Из бахьан долаш шура йоалай деттача доахна.

Тоаа кийчо эсала яьча боахамий кулгалхой доаьхарйиа ба хьайбашна Iа доахаргдола моттигаш сийса тоаь, тоаш доак доакъар Iалашде.

Цхьа колхозаш совхозаш а хlано кха а доакъар Iалашде таро. Хьаьдаша гlадамим да кланна, чуделаза латташ ча да, цехара сеналали баьца дакрийн дордаш, кхы хьайбашта варгlоча хlамаш а. Из доакъара лоархlаме резерв я. Иштта лоархlаме да жом Iалашбар а. Хlанзде а цу тайпара доакъар Iалашдоацаш Iан замалахь хьайбай продуктивность лох ца хилийта вlаштlехьдарча боахамий.

Фермай заведующеш, специалисташ, боахамий кулгалхой доакъар Iалашдарах боахаш бац. Чlоагlа лоархlаме да йолаш йолча силоса, алха, чан кхоабар, царех бокъонца пайда эцар. Шенга а дикдалийта йиш яц кхеш боацаш доакъар леладаро общественни хьайбашта чlоагlа зе деш хилари тlаийна декхараш кхоачандара гlулакх дохадеш хилари.

Дукха шурой дукха дlадала деза республика боахамий паччахьалкхена укх шера ноябрь бетта юкедисача декохски декабрь бетта. Цулдухьа боацха лоархlам болаш да дерригa детта доахах чу а сецадаь цlрна кхоачамхилалы гlожа доакъар, силос, жом, барда, тоаь йолча концентратам а луш бокъонца кхабар. Чlоагlа оарцагlа бола беза специалистам хьайбаш деттагlа кхоабилга вlаштlехьдаккхара. Дlадахача шера опыте хьахьекхача тайпари, боккха лоархlам болаш да кlир е еттачи Iанарца ча, гlадамаш кийчьар, концентрате дромжиш еттар, карбамид а еттачи доакъарах йоакха беламаш совъяхар. Хlара хьайбаш леладу бокълo доакъар кийчде Iоашер специалистий декхар да.

Хонш да декъача, дlайхача, сийрдача, шух чу ца хьоклача шийнах деттачи хилча хьайбай продуктивность лакхагlа хулгеш царна доакъар кlеззигагlа дезаргеш. Из кхета а деш ерригa тоас сеаш йола хьайбаш латта моттигаш оехха тоае.еа, хlара боахаше хила еза гlанлошьерий бригада. Цу болха юкъелоза беза фермай болхлой а. Иштта сутlайе беза хьалье йолахь объектыш ль кхара!.

Дукхаза хьайбаш да вай республике, е гаьнарча дагlенашка, е лоам Iа доахххаш. Цу моттигашка Iа доаккхадаш хьайбашка эшаш дола хьадыш хийийта декхаройла ба боахамий кулгалхой. Хьалхата йоакхо е еза цига доахий кхоабеш болча наьца.

Боккха лоархlам болаш да фермашкарча болхашта механизаци яр. Хlара ферма кулгалхоша уйла е еза механизмешна хлийш цlендеттга, хьайбашта доакъар духхилта, уж детталга вlаштlехьдакхара гlулакхна. Еррига фермашка хила еза искусственни осеменение пункташ.

Хьайбаш деттIа Iа даьнха бlаьстанга далар боккха лоархlам болаш да хьайбай боахам дlахо дегlабоалабара. Колхозийн совхозийн партийни организацеш декхаргйила я хьайбаш леладерий балхаге чlоагlа бlарг лакха, ферма болхлошта юкъе хадаьна организаторски а массово-политически а болх лелабе.

САЦИЙТА КОНГОРА ИНТЕРВЕНЦИ!

Советски правительства Бельге правительствага яь заявлени

25 ноябре СССР яхача мехкашкарча гlулакхий Министерстве СССР-ерча Бельге посолага И. Коолсага укх тайпара Советски правительства заявлени яьй:

«Конгора беча хоамах, укх шера 24 ноябре Вознесения яхача английски гlайрен тlара американски тlема-транспортни самолеташца Конго Iоессача бельгийски парашютистий тlеме подразделенеша дlалаьцай город Стэнливиль.

Хlаьта а из агрессивни акци нийса а яла гlерт, Станливиле баха европейцаш лорабанза баргlбоацандаь ен я а яхаш.

Цунна дуьхьала укх тайпара заявлени йинаd ергlбоацаш лоархl Советски правительства.

Бельгийски парашютисташ Iэбоссабари гера низаца горех Станливиль дlалацари конголезски халкъа хьацъехьа бокъо йоацараш лелаярен низаш дарен политика лелаеча Бельге, США, Англе аьгlоенгахьара гера кара а яйца Конго чурча гlулакхашта юкъе гlертара керда къиза акт лоархl Советски правительства. Дерригача дуненна бlаргагучча ду лаьм деш латт конголезски халкъа дукьала, бокъонца кхерам тlатесс воах африкански паччахьалкхий халкъий машарах кхерамаленон.

Гера кара а яйца лелаеча интервенце новкъостал Станливилера «европейцаш лорабе» беза яхаш дуьцарашца пlаьхка а гучабоекх цу агрессие аьта колонизаторски чулацам. Колониальни мехкаш дlалувцара историца дика хоаш да, колонизаторашa мехкаш дlалувцари халкъаш лоалла оттадаран цу тайпара бахьанаш дукхах а даьха хилар.

Мел бахе а, Станливиле яхача мехкашкара мал бахам хиларах латтац гlулакх, из латт, колониальни державаш, моаш оттабаь Чомбе мехкарча хьалах лоархlалурe ца хилар кхета а даь къамий кортамукьален болаш бельгийски ескара регулярни доалъоша тоlабара цунна гучахьа новкъостал де лаьрlа хилараз. Конгора уж гlулакхаш хара валламеш а ев мича босса къахкахьа гlерте а, цу гlулакхашта бехке барий аьттув баргlбад халкъаш Iехаде а бехкенашна вlашкарбовад а.

Конго лелаеча агресси аьтто — кхы нигаш Конго чурча гlулакхашта юкъе гlертар Африкански цхьаг lоне организацеста тlаькх сечадагар дlадийхача африкански паччахьалкхенашта гуччахьа ен йола духьале. Из да Вlашагlкхийттача Къамий Организаце Устав чlоагlа телхадара, цар кхерам тlатеса дуно халкъашта юкъерча [illegible] кхерамаленоl.

Сов чехка тlехьа интервенци соцаяр дерригa бельгийски гlуллам дахаргна мехкашкара беррига хама [illegible] Конгора арабаххилхьен лаьрхlа [illegible], Советски правительство [illegible] интервенци цу [illegible] Бельге правительства [illegible] хьабериг [illegible] тlахьарчья хила [illegible].

Дакхаь чулацам болаш йола заявлени яьй СССР-ерча Великобританне посолага Х. Тревельянага СССР-ерча США гlулакхашка хьача поверенни волча У. Дж. Стесселага.

Нохч-ГIалгIай АССР. Шолжа дукъа тlарча мехкдаьтта промысленна зехьа йолаш латта газ дlайоархьа. Карабулак яхача посалкана улув хьалъеш латт республикан хьахьара газобензинни завод. Цо чакхйахххьарча кхахаьтта доаккхача хьаьмлаш йола попутни газ.

СУРТА ТIА: (аьрлехьара аьттехьа) монтажникий - верхолазий бригадир Леонид Суровский, монтажник Григорий Васильковский, сварщик Иван Черниев. Цар бригадо тlехийна ду монтажни балхаш.

Р. ДИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ОЕСОИ ГУЛЬЯРАХЬАЙТЕХЬАРА
НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо оацам бу: Кхоалагlа хоржача Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета йиьлагlа сесси 1964 шера 25 декабре город Грозне гулъе.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
И. СЫЩИКОВ.

г. Грозный, 1964 шера 25 ноябрь.

ЗЯБЬ ВО ОАХ

Назрани производствени управлене боахамаша 50 процент мара кхоачашъьннац укх шера зябь ахара плайи. Къаьстта во лел из болх «Октябра 40 шу» яхача совхозе. Укхаза дерригa зябь лаьрхlа аха дезача 5630 гектар лаьттах 25 ноябре 1750 гектар мара ахадаш. Хlанах ца?

Тха рейдови бригада хиннача шоллагlча отделене кхоалагlча бригада кхай тlа. ахо трактор йоалла лаьтта оахаш. Нов. А. Козбеков тракторист волча трактора юхе керанир тхона бригада учетчик Г. Дударов. Из аьха доль лаьтта дусташ воалла. — Шуй бригале йоккха трактор мосcий, — хоатт оаха учетчикага.

— Ворхl я, — жоп ду цо.

— Хlаьта лаьтта оахаш кхоъ мара хlана яц, аьлча, йиъ мастерскешка ремонте я, йоах цо.

Дlахо къамаьл дича тхона гучадаьлар, совхоза а отделене а кулгалхоша шоаш гурахьа дув алаташ дlадера тlехьабусаш латтандаь еррига тракторашa кхоалагlча бригадe йоалача гурахьа дуьче алаташа лаьрхlа парга лаьтта кийчдайлар. Иштта ахадар кхоалагlча бригаде доацаш хана 1390 гектарах 900 гектар лаьтта.

Еррига тракторашa цхьан бригаде дlаэхараьча цар дерттIа болх бергбоалаш гlулакх вlаштlехьдаьнха деза. Из дац кхоалагlча бригаде.

Лаьтта оахашта сихдала мигаца [illegible] дахо ерригал [illegible] лаьтта дика кийчдаь вlаштlехьдаьнхадар.

Хlанз ерригa шо зябь ахара тlабоарабаьй совхозо. Бакъда, духхий кхоачамбоацараш дlалахе Iеза хlанзчуа тlехьагlа. Масала, ланде нов. Дударова йоалар еррига тракторашбелх беш я. Бакъда, тхо кхоалагlча бригаде стане кхаьчача цига бlаргайра тхона деш хlана доацаш лаьтта №№ 10, 90 йола ДТ-54 яха ши трактор. Шакхе а кхыча бригадашкара новкъостала яйта яр.

Къахьегама оасарле лаааа долац тракторашка шин сменах болх ца барх. Нохарашe тlехьа хамаш дац, цудухьа кхоалагlча бригаде мел аьха лаьтта йоккхий галаш йолаш да. Дувцачех хlана оахача лаьтта гурахьа дув алаташ хlале лаьрхlа ба отделене кулгалхой. Хlаьта лаьтта дика кийчде дезаш да хlанзчуа тlехьагlа а.

Кхоалагlча бригада оттара кlал шортта суперфосфати аммиачни селитри латт, тlеялал тlалхаши, ялаш, галаш хулаш. Бакъда, делех цхьа, центнер тоссаш ха да лаьрхlа оахача кхай тlа, кхета хlанзелха вlалла кийга а дац ба укхаза.

Наьлагlча бригада тхо кхаьчача шоллагlча смена болх бе арала за йолаш яр. Бакъда, укхаза еррига тракторашa мутlарах латтар лlеттал. Бригадир нов. А. Ходоева учетчик нов. Х. Гороахаш цlа бала кийчъянр бор.

— Тракторашка болх хlана бац, — [illegible] лаьтта хlана а дий, [illegible] латтара дукьал доалаш бахьанаш уигlаду шер. Дерригa фуд аьлча бийсанна хийла укхаш хиларах тракторастий дег дагlац болх ба, хlаьта парга хlана оалаш е бригадира е учетчика а ваи.

Дукха лаьтта да 2 отделене хьекхачуа тlехьагlа хьамдlаш хьагульнанза е кулгана чуйица найлаш гlадамеx цlенъяна а. Цу духьа уж аха йиш йолаш дац. [illegible] совхозе шинча отделене зябь оахалга. Техниках дерттIа найда [illegible]. 25 ноябре шоллагlча отделене йолча 17 гектар [illegible] кхийча тракторех лаьтта оахаш аьх трактор мара яцар. Вокхарех ремонте дlаеттаьь 5 трактор а.

Хlана ха хьежаш яц. Да тlехьагlа халагlа хургда кхашка балхаш де. Совхоза а отделеной а кулгалхоша еррига агротехнически бокъонаш йиаа кхоачаш а еш, укх деношка зябь аьха лакхара болх дика чакхбаха беза.

«Сердало» газета рейдови бригада: М. ОЛИГОВ — «Октябра 40 шу» яхача совхоза колхозни отделене механизатор. Х. АРАПИЕВ — «Ленина никъ» яхача газета болхло. Б. АРЧАКОВ — «Сердало» газета собкорр.

Грозненски соттаь мебель оча фабрике дика къахьегаш ва Хапаев Федор Александрович. Итт шу совгlа ха я цо цига болх бу. Цу шеранка цlена кхоачамбоацар нийсадийтадац цо цо кхоачашбаьча балха юкъе. Къахьегама дика толамаш дахарах дукха ха я цо бригадирала болх бу. Цо кулгалду станочнийн бригада гlандаш деча мехе хьалха латтачарех цаI я. Болх дика вlаштlехье а боаккхаш, хlара сменна норма 125—130 процент кхоачашъю бригадо.

Шийн кертера декхараш кхоачашдарал совгlа, общественни балхах а хьинаре дакъа лоацаш ва Федор. Новкъостий суда председатела заместители юкъарча тlахьожама члени ва из.

Сурта тlа: Хапаев Федор.
М. Панова сурт

КАРАКАЛПАКА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАХЬИЙТА МОАРШАЛ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето шоаш Каракалпака къахьегамхошка дахьийтача къахьала бийцар дезача денца — Каракалпакски Автономни Советски Социалистически Республика 40 шу дизарца.

Коммунистически парте кулгалла Узбекистана вокх халкъашца цхьана а йолаш, оьсий халкъо вай мехкарча дерригача кхыча халкъаш вежарийн новкъостал а деш, йодх даьхийтача моаршал тlа. Каракалпака къахьегамхоша доацашхьа исторически сона-цlально - экономически хувцамаш даьд, доккхий толамаш даьхад экономикей культурей дегlайоалаеча. Карагlдаьнна уж исторически хlамаш — социалистически строя сийлахь - йоккхий совелаш хилара, ленински къамий политика вахаре ииш болаш хилара, СССР халкъий вошали доттагlали доаргдоацаш хилара хила тешал.

Каракалпака беррига къахьегамхоша коммунизм хьалъеча дlахо а толамаш дахар лов КПСС ЦК-ага, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета.

(ТАСС).

Партийни вахар

КАДРАШ ДІАНИЙСЪЯР — ЛОАРХІАМЕ ГІУЛАКХ

Квалификаци, юкъара а техническ[illegible] а дешара бозрам лакхбаларо йиш хулийт халкъо бохаме гІулакх довза а довзаш белх булургбола организаторащи кулгалдой уиттабе. Пуйца дуьззденна партийни организацеша хьалхашха отт боккха лоархІам бола декхар.

Грознерча коммунистически къахьегама предприяти йолча нефтемаслозавода парткомо кхиданза тІа хьажам лоаттабу кадрашта хьалхе лелаяра. Цехашкарча партийни организацей кадраш мишта вІашагІтеха я хьежача парткома гучадаьлар, цар кулгалдой керттерча дакъе завода управлене партийни организаце учете латташ хилар, хІаьта кІеззига бола коммунисташ мара керттерча производства цеховой парторганизацешка учете ца латтар. Цу тайпарча хьало производственни гІулакхна еш йола инженерни влияни лохйора. Партийне собранешкен партбюрошкен производственни дешаш къоастадеш инженерни кийчо мела хулар, цул совгІа из чІоагІа ІаткъаР хьийн йола производственни рекомендацеш оттамра а.

Ишта отта хьал дийца а дийца, парткомо сецадир юкъарчал доацаш производствацa бузйабенна бола коммунисташ цеховой партийни организацей партучете хулга. Цу тайпара завода керттерча инженера, керттерча механика службай кулгалхой бола коммунисташ управленчески партийни организаце учетера хьа а баьха, дьатта, парафина, ремонтникий, энергетикий парторганизаце учете оттабир. Из дарца парте член вола 20 саг производствана гаргазар. Из бахьан доаш цу кулгалхоиа боахаме беча балха парткомо лоаттабеча тІахьожама ния лакху.

Парткомо чІоагІа теркам тІабехийт нийса а шоай хаинахьа а кадраш хьалхе лелаеча балха тІа оттавра. Дукха ха йоацаш хилар укх тайпара хІана. Диплом дола цхьа техник массе инстанцешка летгьаш хьалхе лелаеча балха тІа ма оттавр дІадеха волавелар. Цу гІулакхa тІа оттаве организаторски говзал йоаллаш вахар из. Бакъда, цунга дуьшиехьа а участка воккхагІча инженеры гІулакх делар. Ишта белх беш 6 бутт баьлча гучадаьлар из белх кхы дІахо цунна булург ца хилар. Ше а дийхар цо кхычa, бе могаргболча балха тІа вахийтар. Цу гІулакхо довзийтар тхона уж тайпа нах малагІча балха тІа бахийта беза.

Техникумаи институтеи хьана багІа беррига бохкхой учете ба хІанз. Дийша баьлча, хьанга малагІa хьалхе лелакра белх булургба тахна а техке нара гІулакхa тІа оттабац уж хІанз.

Техникума е института кхоалагІча курсе баьлча оператора гІонча болчара операторална белх уж, цар балха товзал а техке йоккхагІйола разряд яу, цул тІехьагІа боккхагІбола операторащ бу, инженер отпуске е командировке вахача хана цун когаметта уиттабу. Цу методо йиш хулийт техникум е институт йистевьккха бовхаю хьалхе лелаеча малагІча балха тІа вахийта мегаргва ха.

Кадраш хьалхе лелаеча шоалагІа лостам лу парткомо кулгалхоша шоаьшта ховра лоай квалификаци лакхъярна. Комплексни экономически эффективности тІехьарча ихьа кердача формо дІадех инженерашен техникашен ихьа хьалхе лелаелга. Сиелни йолча предприяте белх бовзаре а цун беллоица цхьана чІоагІа дикагІон пайданагІен экономически эффективность хургьа хара а цу предприяте технологи йовза еза.

Заводe хІанз шерра вІашш йовзийт евежни предприятей инженерий опыт. Инженерашта техникаштен лекцеш еша каст-каста институташкара Іилмахой кхуве.

Кадрай балха тІахьожам лоаттабара формех цаІ а кулгалхоша шоай беча балха отчетам парткомен цеховой парторганизацей партбюрошкен ейтавга, уж машига.

Парте хьеж кулгалхошкара болх дика беча хьадеарал совгІа, царна ноакъостал де а деза, аьхам. Шоай хаинахьа кулгалхочоа ноакъостал дар производстве дикка партийни декхар да. Масала, керда объекте установка начальникалла вахийтар из болх дика а дертІа а беш хьавена боаллe. Пулацкам дика вахар иза. Завода кулгалхоиа цхьаккха ноакъостал а ца деш оитар из инженер. Бакъда, цхьа ха яьнача гІолла производство керда, кадраш мела, цхьадола ухаш дика хьаданза хилар из технологически установка чІоагІа халчa хьаьд тІа оттайир. Массе а планерашкей совещанешкен вувцар из начальник хар, цо болх во бу аьхаш.

Парткомо чІоагІа уІла тІа а яхийта къоастадир цу установка балха гІулакхаш, халийІар производственни отдела начальника инженерашца беча балха отчетам. Дукха кхоачамбоаирaш гучадаьлар цо беча балха юкъера.

Ишта кадрай балха лостам телаш, ноакъостал деш тІахьожам лоаттабеш, уж дІа-ихаш нийсьеш, завода парткомо директорца, керттерча инженерaца, профсоюзи заводской комитетаца, ВЛКСМ комитетаца цхьана йоккха квалификаци йола инженераши техникаши кийчбенна ІалашдиР. Уж ба установкий начальникаш бола ед. Гиндиев, Басиев, Бездетный, гІиналоихьера инженераш Балаев, Ерименко, кхыбараш.

Заводе чІоагІа беш ба творчески болх. Духхьал укх шера пет бетта 400 совгІа рационализаторски предложени еннай, 190 эзар сом пайда а боалаш. Товарни продукци лакхъяра а къахьегама оасарна лакхъяра а 114 бетта план кхоачалыньай, товарни продукце ихьан тоннига дІадолар 2 сом лоххаьд.

Кадрашта кулгалдарах йола тха парткома опыт ерриг вайна варгбеш укх статьа тІа. Цунах йоалла керттера бакхале я из массе оргІаяратаьлара хІана чулоацаш производства массе доакъошка юкъейоалле йиш йолаш хилар. Тха парткомо опыта керттера чулоацам ба къахьегама оасарно техника лакхъе а материальни вукъа дебаде а хоаргдола кадраш кхетаица хьалхоар.

В. ЗАХАРЧЕНКО,
Грознески нефтемаслозавода парткома секретарь.

ФРИДРИХ ЭНГЕЛЬС ВАЬ ТАХАН 144 ШУ ДУЗ

Марксизм кхоллачарех вай веначе Фридрих Энгельса шІи советаш халкьо а дерригача дунен гІарла къахьегамхоиа а горгада а ез а я. Шиий доаттагІчунца Марк Марксаца цхьан Энгельс во [illegible] теори вІашагІтьеллар. Шиий дерригa вахар Энгельса дІаденнад къахьегамхой мурз бахьйн долаш. Шиий тІехьа дить ну дальна Энгельса язбу «Англи болхлой кхайба хьал» яхе болх. Из бола В. И. Ленина духон социалистически литература производенашта [illegible] дикагІа лорайа. 1848-ча шера кораьт бутт йистебаллаш Марксе вІашагІдийтар шІи хоза ши деттагІа [illegible].

• Марксои Энгельсаи цхьана язъьча «Святое семейство» «Немецкий идеологи» яхача белхаша лора аллай керда диалектически-материалистически маркскэрнена.

Марксэн Энгельсен хьахкхалаб шІаникхa а шиий лоархІам боккхебоца, Іалам коммунизма хьажаре программни документ даь, цар кийлахь-беназочa хьахкий керда бІарчча а бекъанна а чулоацам бола «Коммунистически парти Манифест» яха болх. «Анти Дюринг», «Дезала, цхьан сага доалашон пачхьалкхен хьалхар», «Іалама диалектика», «Социализм утопигара Іилманга дегІаяр» яхача белхашта Энгельса философи а саІагІехьара тахкам бай философе, естествознание теори, экономике а политически экономи а лоархІамерча дешашта.

Маркс веннчул тІехьагІа Энгельса дІатоха предальлар «Капитала» II-гІа III-гІа томаш. Ленина дешаца хьаьна «Капитала уж шиъ том — шиъ вагІа: Марксай Энгельсай шиъ хьагІа ба». Цу хане Энгельс оттар дерригача дунен гІарча болхлой бахьар хьарте, марксистски теори цІена лораеш, пролетариата диктатура оттaве болхьан дешаш хьацаш лоаттаба. Иштта дерригачa а хане бекъабьб массе а хана къахьегамхой хьабоагІа марксизма - ленинизма сийлахь-баьннача идей ниъ. Марксаи Энгельсаи гІулакх дІадахьаче сийлахь - воккхача В. И. Ленина кхолла, марксизма - ленинизма принципашта тешаш йола Коммунистически парти, советска халкъ йоммир а хоадамболаш а социализма кхоллага доаладаьд, хІаьта хІанз толам ихьа чакхдаьккхаш латт шера коммунизм хІоттора дІадаргандо.

Дерригача дунен тІа машар бахьан лоаттабеча болаша, Европа Азе социалистически махкий, СССР къахьегамхой сийлахьча гІулакхашца бахкш ба Маркса, Энгельса, Ленина хьегам.

Укх шера болх бе йолаеннай

ДАГЕСТАНСКИ АССР. КІАДАШ ДУ ЮАКЪА ХЬОАСА ХЬАВЕШ ЙОЛА КЕРДА ЗАВОД БОЛХ БЕ ЙОЛАЕННАЙ УКХ ШЕРА МАХАЧКАЛЕ. ПРОИЗВОДСТВА ЕРРИГАЧА ПРОЦЕССАШТА МЕХАНИЗАЦИИ АВТОМАТИЗАЦИИ ЯЬЙ.

СУРТА ТІА: ОПЕРАТОР НИНА ЦИРКУНОВА ХЬАЛХАРЧА ПРОДУКЦИНА.

Р. Дика сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОАРХІАМЕРА ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЕЧА

Къахьегама дика толамаш хоахьа а «Грозхимзаводы» объединене СМУ-6 коллектив. Мехкдьатта чахкдоахачеи химкомбинатен объекташ хьалъеши царна ремонт еши а из коллектив. Ди тІехьа сендуьш цун къахьегама толамаш.

Семилетка шерашка цу коллективацарча боллоша шоай низаца кхоачашдеча гІишлой - монтажни балхий боарам 63,7 процент лакхбеннаб, хІаьта къахьегама оасарле цу ниъа 35 процент лакхъеннай.

Укх шера гІишлонхоша пачахьалкхенна кходаь ахча 600 эзар сом да. 83 эзар сом мах бола гІишлой материалаш а кхоаьй, цу гІулакхо тедо хадийтар моанита эмачоа хаьрхІа стандартах йоаца оборудовани заводши ноттанлаши хьаь керда цех хьалъе. Семилетка шерашка хьалха хьал а лъ дІачуеннай 37 мехкдьатта - химически объекташ. Царна юкъе а шоллагІча аргІана спирта синтеза яра лаьрхІа [illegible] установкаш, фенола хьалоттаяйи доашка цех. Нефтемаслозаводе хьалъьай ниъ технологически установка, хІаьта Грознески мехкдьатта чахкдоахача заводе хьалъьай барІ установка. Цар кхоачамбу бола балха эффективность йоалаш хилар хьахьайх укх масале: цу коллективо реконструкци яьчул тІехьагІа Грознески крекинг-завода 38 3-4 йолча установка къахьегама оасарле шозза лакхъяннай.

Коллективерча 22 бригада коммунистически къахьегама сийлен ціи лаьххай. Царна юкъе а С. Ф. Дудинин монтажникий бригада, ни, Волоцухина, Лимаиске, Горичеико кулгалду плотникий бригадий, кхыяраш. ВІаьи болхлой бе цу управлене балха тІа хьалха латташ коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеши. Царна юкъе я штукатур Маркитанова Мотрена, электросварщик Асеев Василий, монтажник Потапов Анатолий, иштта кхыбараш.

Велгалдаккха дешаш да коллективера хІара шоллагІвола болхле дешаш хилар. Тайп-тайпарча институташка, техникумашка шоай балхаца айхха бувзам болча факультеташка дешаш 50, школе дешаш 172, хІаьта политически просвещене дешаш 325 саг ва.

Къахьегама теманаш кхы тІа лаккх а ер коммунистически къахьегама цІи яккхара хьовсам лоаттабеш я управлене коллектив.

С. ЧУДАРЕНКО.

ПИСАТЕЛИ ГАЗЕТИ

Лоамал юрта венача вай писателига цхьан йоккхача саго валир:

— Дукха ха я со ноиса шІорттехьдаккха ца могаш лела, ноакъостал худдаьра Іа сона!

— Аз фу де йиш я хьа гІулакхa? — цецваьлар писатель.

ТІаккха кхалсаго аьнадар:

— Мишта фу де Дий а, писатель воций хьо?

Ше гороне иха пІавеча из деррига а дийцар тхога тха ноакъостa. Гуш дар, кхалсаго дийначох писатель боккъонца кхийтта из хиннийта.

Цхьабакъда, кхалсаго-м шийна дога а доаиши белгалъкхкадар таханарча вахаре писателa лаам еш моттиг. Писатель айтза литератор хиина а ца Іеш общественни деятель а хила веза. Из бекктоакхe лоахар кхоачамдо писателa ноакъостал ду газето.

Доттагаллонь бувзамаш за вай писателий газеташца. Укхаза цар бола дола дитт дуишараш, стихаш. Цхьабакъда, цхьайолча хана Іалаьмите сина шиий дош аиа дезаш хуа писатель. Цу хана из пайда эц газетин жанрех а — заметках, репортажах, фельетонах.

Вай республике атта писатель корадоагІарсвах шиий хана е газете болх ца беш, е газетаца айхха бувзам ца лелабеш.

Масала, писателаш хилавехьа «Сердало» газете болх баьб Базоркин Идриса, Яндиев Бахьаутзорвина Идриса, Яндиев Джамалдина. «Ледина, Яндиев Джамалдина. «Ленина никъ» яхача газета [illegible] кхача хана редактор хиннав Мальсагов Мальсаг. «Грозненский рабочий» яхача газете массех шера болх беш хиннай Ахматов Раиса.

ХІанз массана а кхетаду газете болх баро писателa доккха бернат доаьлта, уккха цунна тоберадо районагІа керда темаш, аьрбу мотт. Доаица аьлча писателa хьо «литературни институт» а газета.

Цудухьа вай писательски организаце члеиаша массала а айхха бувзам лелабу газеташца. Цар оагІонаш тІа араиа писателий И. Базоркина, М. Мамакаева, В. Знаикова, М. Сулаева, кхычар а очеркаш, стихаш. Газет дешарашa безаме тІаийцар И. Базоркина «БІаь шерий новкъа», «Лоамахк юртешкара письмош» яхa очеркаш кхычa писателий произведенеш а. Цар тІа буьйцараш дІа хьацаре къахьега, догмуистически кІеши йола вай ваший турпалаш, мехкдьатталой, хьехархой, лоамах колхой ха Іуй. Масала, очеркаш язъйай гІерваьнача ха Іуй Н. Эсмурзиевах, хьажкІаш лелаерхоех О. Мальсагех, О. Кантемирох, операторах Х. Хамурзиех, кхычарех.

Газета шІерах командировках ахарах беркат доал писателашта. Иштта, В. Зенкова «Назрановский» совхозе хиларах юрташкарча нахах повесть язъе уІла чуессар. «Къахьегама гІезале» яха повесть язйир В. Зенкова. «Кожий гайхонга» яха керда повесть язъяй цо хьача юрта Ачхой-Мартанах гульаьча материалах М. Мамакаева.

Юрта вахача хана материал гулйича, кийнача вахаца тьоаьшал тессача хоалаш зап писателaш даккараш. Къахьегамхоица ноакъарле еш доаш кхоачамбоаранаш дІаловхача а мо волча моттигe дукха балхаш ду писателаша. Цхьа бакъдар доаладергза ва. Газета шІерах Наьсарен районе вахавар Б. Зязиков. Дукхцача шІеноиа радио ме ахаш писателага летгьар соиза болдлой. Из гІулакх тоахар писателa. Фельетон е статьи язъяргa а из хьаьмаш нитта сарнагІ а воьнна боаллой эзар кхоачашдала шІа вахар из.

Шоай районашка, юртошка хулача хана моттигерча интеллигенцеца, загирхошка бувзаш оттабу писателаша, вІашагІдехк литературни объединенеш.

Массеза дош аргза аз сатирески юморами. Новкъa даиа а уж литературни жанраш кхоачамболлаш дегІаьлхаяи республике. Цхьабакъда, цу дакъе дьар а газетий инициативаш хьаьа. Сай балхашра масал доаладергза ва. Оттара хьаала шоот болаш дІабоалабир аз сай литературни никъ. Цул тІехьагІа араяхийтар массеха производственни книжка.

«Сердало» газета [illegible] фельетон язъе аьлла дайхар сога. Эшаш йола факташ редакце йоалаш яр. Моттийта болх а беш шоай боахамах хьатІадоагІачох бахаш цхьабола нах бар. Царех цхьанне шиий кхай тІа бера дІа а бийна эзар нуй а бьабахар е хьарІхадар. ХІаьта из уІла болаш кхы нах а дийлабар. Иштта хьахилар «Муто нощраш» яха са хьалдара сатирически дуьцар. НагахьA саина редакци ноакъостал дьнодар, хемперахьа, из дуьцар арадаргдацар. «Муто нощраш» саина гІулакх да Іа лелаер ихаш тІаха а балар ераш, тулецдаш, из болх бераш футтор бу цу районе. «Сердало», «Грозненский рабочий» яхача газеташа массала а ноакъостал ду сона аз сатирически дІака язъеча хана.

Вай газеташа каст-каста кена ётт фельетонаш. Цар тезаш тайп-тайпара а. Дукха ха йоацаш Урус-Мартана районе зорташ укх тайпара дІаиа кийсдадар сона. Мартанчу яхача юрта бахача Бетелгиреев Исраилав Ятаев Дресан юкъе «доккха дош гІеттадир — юрта моллa хилар къувсар цар. «Цергах — сийгаш» яха фельетон язйир аз цу хьакъехьа. Юрта бахача беррига хаза йийшай из фельетон. Цар аьнад: «Цхьаккха молла воалаш а доахалургдац тхоа».

Доашча статья тІа дуьцалургдоаиа а тайп-тайпара а за нисателаи газетаи юкъера бувзамаш. Уж бувзамаш чІоагІагІа мел хуа беркат доал писателa а, газета а.

А. ВЕДЗИЖЕВ,
писатель.

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Грознески газ дІа-юла укийтачe управлене коллективо рапорт деннад хинал хьалхе цхьайтта бетта алай кхоачашдь хилархь. Арахенача продукцига дІайоиа мах лохбарах укх шера пачхьалкхенна кходаь ахча 80 эзар сом да.

Семилетка хьалагІча шера дикатолачаш доакхой тха коллективо бола бе дІайоалахийтай «Возиесенски — Грозный» газопровод. Иштта болх бе дІайоладеннай Назиновскехара, Мозхоиера, Георгиевскера компрессорни установкаш. Кхы а дукха объекташ хьалъьей ою укх шера.

Къахьегама дика къахьегама толамаш доварах духха ца йоалаш коммунистически къахьегама ударникаш сийлен цІи ениай операторашта Дорначева Галиайна, Криволапова Верайна, кранощика Чистякова Александре, кхычарна.

Тха управлене коллективо дош доалад укх шера кена Советски конституци дейта кхоачашде. Тха доакъош дош дар из кхоачашдаргадар.

Н. СОФРОНОВ.

ЛЕКЦЕШ ВАХАРЦА ЮВЗАШ...

Вошахача хоархІамера болх ба Суижекски производственни управлене XIX партсъезда шІераха колхоза лекторашта бер. Царна юкъе дукха ба хоархаш, агрономаш, зоотехникаш, ветеринари хораш, механизатораш.

Хьинар а низ а ла ехолеш шоай керттера лекхараш кхоачашьарал совгІа колхоза общественникаша къахьегама оасарле лакхъялара, общественни боахам дегара ци массала дала цегІа ахийтара, ниъка знанеш духкагІа хилийтара къахьег.

Общественни боахам кулгалдеш духха ха дІайода колхоза председателя СССР-а ЛаккхехьарЧа Совета депутата Шуякиов Василий Арсентьевича, хІаьта а наза юкъе лекцеш еш, беседаш е ха корайхагІа дунна, Іилмани, колхозни производства хьалхе лелачарна керданарх, иштта кхычa темех а душ цо.

Председатела хьоахамах наха юкъе кхетама бола лелабеш колхоза специалисташ а ба, масала, гибридни хьажкІаш кхеара керзадарах дуишаш дукха лекцеш беседаш яьй агронома Ц. Золотухина, бьацтагІашa лерІ дара стимуляторех, кхийсагІа пайда мишта эцаргба яха дика лекци а кийтьайа ца.

Кхаанаре балхаш дершта хьайбаш лелаедераштен лекцеш къаьст-къаьста еш. Цудухьа хІара лекци чулоацам бахаха балхаш темe кхоаргагІа йолаш хул.

Колхоза керттерча зоотехника Черне Валентина Евгеньевича гучадаьлар хьайбашта лакхъяр хардахьа телар бахьан долаш уж цамогаш хилар. Микроэлементаш, цар лоархІам, малагІча боарама тела еза уж доахана аьйна яр цо а беседа, иуа тІехьагІа дика хьайбаш лалдерашта микроэлементех боала пайда.

ДІахо шоай бола дІабахьара йоакка нана оттамбй лекторий группашца. Декабрь бетта цар омаргІола лекцеш Іилман атеистически темех а. «Хими гучайоаха хьина тамашаш» яхаш юкъерча школа хьехархочо ной М. Г. Гойдниеc ешагІола лекци, хІаьта ниъза лаудуагІархой передарх гучайоахаргьа дешар хона кийчъеча химически опыт тема, иштта кхы дукха.

Цу дерригане тойт колхоза парткомо лекторий группашта дика кулгалдеш хилар. Фермашка, бригадашка аха транспорт хулийт лекторашта, лекци кийчеш шоашта эшаш дола литература харжа йиш я колхоза политпросвещене кабинетa. Вошахача лекташ толамиа кхоачашбарадоадаш дика Іалагара хилара, ахa къахьегамхой оарцагІбахара йола лекционни пропаганда хаана оргайоахаш тоаш колхоза парторганизаце.

И. РУЗИЕВ.

Идеологически балха хроника

Ачхой-Мартана юрта бахача нах идеологически кхетам балехьнаре дакъа доацаш а моттиге радиовещане диктор юкъерча юкъерча школа хьехархо Ибрагимова Зоя.

Радио чу гІолла цо дуьц юртa боахама хьалхе лелаеча ПоссІагІаІа ЛакхехьарЧа Совета депутатий Цугаева Любай, Садулаев Колай, хьажкІаш кхерa голаичах Чагаев Ибрагимa, иштта кхычар а балха опытах.

Наха бовзахача беззаца лакхе педагогически темех йолча цо ен беседашка а.

Хьинаре дакъа доацаш а Зоя юрта общественни вахаре а. Урус-Мартана райОНО штате йоаца инспекторе юрта Совета депутатa хиларца доккха ноакъостал ду цо дерригача берашка дешийтаре эшаш кхоачашдара. Дика болх барах юртахоша сийле лору Ибрагимова Зоей.

А. ВОЛОВИЦКОВ.

Бер низ болаш хьалкхийтар духьа

Шу дешна Фомина Ирай Сироткин Сашей — йодалахой, Ирочка — толоа, тІах ялнна, дий дийзаш. Нагахьа кимогеи ялац [illegible] ХІаьта Сашас каст-каста сагото тІамхоачаю дьапта: пехкашка лазар сиииа цуна, дизентерия хиннад, из хадланза кхайкоу, нерхаш Іоух цуна, хоe бахам зальзов вола из, дала бочa вуьна, велх.

Иштта тайп-тайпара хІана йоагІa дегІа Ирочкеи Сашеи?

Бер дика дегІадейтаре дукха хІамаш эш: керда фо а, бер лелалуш хулга а, тхьайса кхаврел сиха долаш йоаккхача ханеи режим нийса лелаво а, техникаш а. Цхьабакъда, эгара керттера бар кхача ба. Кхачанга хьенике хургба дегІа лоттам, къоаиа организмо сихагІа дегІ дакьийлга, йаьр дегІаи латтате, инфекцийны лазарашта дуьхьалоттталуш хулга.

Дьашта-водороиа за дина, кальцен фосфорен тухаш кхачанна тоьаш ца хилaро тІехкий цхьадийа структура а функцеш а кулгa нийга нуташ хилар. Бера кхачашка кхоачамболлар белоках (кІодa, кефир, шура, шекар, сухараш, маьхх, хьоара даар) ца хилча дегІа дуккагІa хи сецаду. Бер дІамагІа ме хуа чІоагІегІа хоу кхача харцатьа баро беш бола Іоткъаш, сихагІа толкаду бо бер дегІаахар.

Фомина Ирай даски ниааси из ха а хоаш йийга режиман кхачави лакъехьа дозо неш вала деррига аьехамаш кхоачашлора. ХІаьта Сашиий даьша цунах дош ца а деташ, хьалхарча деношке а дема кхы тергал ца я деш, кхыча бесса а мегаргдар из-из ахаш, лелаиора бер... хІаьта цунах хьакиниер ваьна гуш ма дий.

Бер дегтІа дегІадоагІаргa эгара дикагІа Іалашду накла хьувадаш хилча. Наькхах йоагІача шуро меа эзар хулийт бера: белок а, ьоанаи а, углеводаш а, минеральни тухаш а, витаминаш а. Наьна наькха чу шортта шура хилийтар дукха Ш сахьатал кІеззигагІa йоаиаш шиб мета еа цунга дийнахьон бусa, бераиа цхьаиа фега арахоала аза из. ХІаьта ше а шура, простоквашa, кефир мела а кІоад, даьтта, фуаш, пулх, «съельрий», дукхa баьца дааргаш дезa а мела из. Наькхах йоагІа шура ноатьаккхара геттира дика а витамин А Антеке хуа из. 20 гІадам болаш дийнахьа шозза молаш нии кІирашa мелае еза из. Иштта ачка за аскорбинови кислота а (хІара дениа молаш бер цхьаьхах дакхкабол йолча хана 3—5 таблетка).

Бера 3 бутт баьлалш хІара кхо сахьат массеза доал кхоабаш деннея бийсаниен 7-ааa кхаба деза из (бийсанна 6 сахьат ха юкъе йоалийт). Кхо бутт баьначул тІехьагІа — 3 сахьате ах сахьате массеза доал (деннея бийсанин 6-аза); ши бутт баьлча деза ши шу даллалиa — деннея бийсаннея 5-аза хьохх (хІара 4 сахьат массеза доал) бийсанна 8 сахьат ха юкъе а йолийташ.

Сенах хоурга цхьана тоьал шура йиа а бер нийса дегІадатІий а? Из вІалаш хала а дая. Хан-ханнакьа хьежа деза бера дозал тІа мела детталу. Нагахьa саиан наькха шура кхоачамбоалаш яц, ше даьча хьалхарча бетта 800 грамм дозал тІархет бера, шоллагІа бутт боаш — кхы а 800 грамм. кхоалагІа бутт боаш — 700, диалагІIар боаш — кхы а 700 грамм. ПхелагІча бетта дозал тІекхетаргда 600—700 грамм, хІаьта цу канага кхьачча хана бера дозал. цу тайппара. даьча хана хиначул шозза лакхагІа хургда. 6 бутт баьнначул тІехьагІа 500—600 граммa, хІаьта ниъ бутт баьлча деза шу даллалца— 500—400 грамм кхетаж тІаккета еза хІара бетта.

Пхи бутт баьлча дика кхана тела болабакза баргбаш бера, хІана аьлча наьххах йоагІача шурайна халаж эшаш йола вещество — железо. Шурайна кхелкаль мийна нааш тела йолаю цунна эгара хьалха. Юххьана чаь Іаг 2—3 лу, цул тІехьагІа деза кІезиг-кІезига етташ тІаетта из ах оогІоа пелога дІакхоачаеш, цхьа хьоахаш бола накха хьокхаиза бусаргболаш. ЛаьгІо йоагача шІер тІа 15—20 минута кхелкаду хулар чаь 1,2 Іаг наьхаш кІезига дуза чу а тесаш. Яаьча бераш бераш чаь деза йоаа граммсовни кхаба хулар тел. Цу ханага кхаьчача бера тела мегаргба кефир, шура, кужне а кІатІа хьалхкагІа а кІедин а кхалайта атай-тача Іатта шурайна кийтташ кІоад. Наьххах аьккхача е Іатта шурайна дІаэю кІоад, коача хургболаш бера Іага чуре етта юлургболаш. ЦІахах тох шекар е шекаре сироп.

ДІахьожхале хьалхагІа 35—37 градусага кхоачаеш дІохьаьу хулар. кефир, шура. 1 мела Іаг бизза бийдача фуа белай тохача дика хургда хуларах. Цхьа ха яьнача гІолла бІарча белай чудахийта а мегаргда.

7 бутт баьнначул тІехьагІа хьехкалаь бера даараш тал — шортол, морковь, кабуц, брюква. Хьокхдаьча царех тох чаь Іаг даьттах кІеззига тухе.

БарІ бутт ах бутт баьнача гІолла меіена юкъе кийта мегаргда дукхаа е дийнах киiеьи фарш (аписоребнях цэаллашкло фожаш дукха дийнхи), цуна дукха е бельа алаша дарени, тІайоттдал налхена тухе тох цунах. Уж тайпа «супаш» тела йолаю чаь цхьан Іагнгара йолаь, кІезиг-кІезига йоахаш 30—40 граммига кхаччалца порой соф а йоаккхаш. Хьокхадаь бера дааргаш дукха фаршaва цхьайна тела мегаргда.

12 бутт баьнначул тІехьагІа бер наьххах доакха. Цхьабакъда, дийна леларж аьнаб ше мегаргдап из хІама, хІана аьлча наьхха шура — дуккагІа хана ахкий хІайхача беташке чийна хулча лазарашта эгара дикагІа йола молла а.

ХІанз витаминаш юкъарга вай. Бера 3 бутт баьнначул тІехьагІа цун менона юкъе комарий, е сомий, е баьца даарий сокаш хилийтача дика хургьяр. Шера хангага хьежжа ду гІулакхa мелае еза баьца комарий, Іаьржа смородина, Іажаш, томаташ, морковь, апельсинаш, мандаринаш. Юххьанца чаь Іаг биззе а дика мела 1/4 даькъага кхаччалца тела из дийнахьа. В а С а яхача витаминен совнагІа берага А, Д яха витаминаш кхачийтар дукха, бохь бутт баьлча дика чкъаьрах дезага тІела дола цунна — хьалагІа 3—5 тІадам а болаш, хІаьта цул тІехьагІа дека дуккагІа тела дикка деза, дийнахьа 1—2 чаь Іагага дІакхоачадеш. Шийлача, бьаьцир моттиге оттадо деза чкъаьраи даьтта (пикеша чу е холодильнике чу), шера юкъе ничча хана а тела мегаргда из.

Боккъонца белгалдаьча сахьатаьша, хоьал ноанреш йоаккачa дикача низанца кхаьба бер нийса дегІадагІаргда, лазарашта дика духьалоттталуш хургда.

А. СТРУЦОВСКАЯ,
медицински Іилмай доктор.
(1964 шера 21 ноябре арадаьннача «Сельская жизнь» яхача газета тІара).

КЪАЬНАРЧА ПОЧОВА КЪОНАЛ

Укх тІеххьарча хьаь шера радиодеталий завода специальни конструкторски бюро коллективо цехашка къаьнегама оьшарие лаккхаш йогу итткел совгІа автоматаши пекульномашин хьаьй.

Къонача конструкторашна тІеххьа-ре хьайир переходникий блеканцаре бракаш къестаеш йола автомат. Цо цхьа тІера хилийтай цу операци тІера къахьегама оьшарие диъзза сохьтамашна.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) радиодеталий завода специальни конструкторски бюро инженераш А. М. Ульянова, В. Ш. Вацлоев, О. К. Подосекина автомат нийсъеш бу.

В. Мастюкова,
Е. Кассинни суртан.
ТАСС фотохроника.

Дика чакхдоаккх шу

Даьхенна — дукхагІа шура!

Ер шу дІадахачул дикка чолацшгІа чакхдоаккх Грозненски управлене опорно - хьоькама совхоза хьайбаш лелалерашла.

22 ноябрь тІаххоачаш совхозо дешкхар 3700 тонн шура, ссакма цу хаиналца лаьккхачул 707 тонн дукхагІа хул ю. Цхьабанцьа, шера план йистедоккхара 3865 тоннага дІакхачийта еза ю, вешта аьлча шерак юхейисача хана кхы а 165 тонн шура дІадала еза.

Шура яьккхарехь, ю дацкахьалиента йохкарои хьадъе совхозе шІара дикагІа ер шу йистедоакха цхьоалагІ отделене хьайбаш лелалераша. Цига дахкахьача доахана перхІ Іул ю, 820 етт а йолаш. Царех 621 етт хІана бетташ ба. Уж доврига доахан Е. Н. Лоови М. Г. Гайрбековн кера латтача шиш бригадаге ю. Царга хьошаш 26 Іу ба, уж детташ 46 доярка я.

Шу доьлуш валеан лаьрхІа шура яьккхара, ю дачкахьалиента йохара, хІара Іатта сих шура яьккхара планаш юшача хана цу отделене хьайбаш лелалерий коллективо чІогІа йир уж плана а шоаш тІехьйца социалистически декларанш а кхоачашдергда аьнна.

Ятт бетта беча балха итогех отделене хьайбаш лелалераш кхачадоьллар валоне лаьрхІа шура яьккхарен из дачкахьалиенца дІалларен плана тІеххоачашъе йиш хилар.

22 ноябрь тІаххоачаш валеоь лаьрхІа Лоова бригада 6182 центнер шура яьккхар, хІаьта фактически лаьрхІа — 7047 центнер, планах йоагІачул 864 центнер дукхагІа. Совхоза шу хаиналца лаьккхачул 1038 центнер тІех хул ю.

ХІаьта Гайрбекова бригадо яхы а дукхагІа яьккхай шура, совхоза яьккхачунца йистаьта — 1379 центнер дукхагІа. Укхаьа ахаь Іулах латтача доахана хІа-рах хІара фуражни Іаттагара 1900 килограмм яхха йоагІача шурех хІанзаехьа а 1718 килограмм яьккхай, е 90,5 процент.

Цу бригада дояркея тІехьаьбисош Лоова бригадацара барам а. 16 етт лелабеча доярка я. Особаева Курбика хІара Іаттагара план 1950 килограмм йолча метта 2145 килограмм шура яьккхар, М. С. Вобыревнс — 2128, Салтиреева Хадижата — 2000 килограмм яьккхай. План тІехкхоачашъе цу бригадий кхыча доярканша а.

Іана доахана эша доакъар а хина, кхйчаьд отделене. 33817 центнер гІожа доакъар, 84.413 центнер хьаьккІий силос, кхыдола доакъараш хийчадаьд, хІара Іатта эийнахь - бус 4 килограмм дІайийна бун, 4 килограмм чІа, 25 килограмм силос, 5 килограмм шекара свекла кхоачаргьа. Цул совгІа, хІара денна 45 тонн бардІ баьь доалийне, вешта аьлча хІара Іатта дийнах-бус 40 килограмм.

Доакъар хьадла оттадаьча сахьаташна, а боаранах а чел доахииа. Іуфойна деттадехьа хьалха барда теха ча лу, цул тІехьагІа дийнахь-бус луча силоса кхоалагІа дакъа, делкъийге дийттача — шекара свекла. Сарахьа деттадехьа йиса ерриге силос лу, тІаккха бийсан — йол.

ХІана детташ доача доахана хІара яьккхача шурий цхьан килограммана дерзІаш 100 грамм корозе жувр лу цо тоьаш йоле белок пуаца дІакхоачашергІадаш. Цу гІулакхо отделене хьайбаш лелалераша йиш хулийтаргьа йоаккхача шурий хьоанал чІоагІа лакхъе а дачкахьалиента шура йоха шера йоагІа план хавал хьалха кхоачашъе а.

Валеан лаьрхІа яхха езача 1415 тонн шурех хІанз яьккхай 1403 тонн, е 99 процент.

«1 декабрь тІаккхоачаш валоено лаьрхІа шура яьккхара шера плана кхоачашъеь дерга тхо, — йоах бригадира Гайрбекова, — хІаьта дачкахьалиенна шура дІалар — 15 декабрел тІех ца доалаш. Планал совгІа 130 тонн шура ала дерзІ ояха».

«Дукха яьккхара совгІа, дарегІа йоаккхаргьа оаха шура, — аьлар бригадира Лоова. — Ерригача отделене цхьан центнерах оттадаьча совгІа 18 кепигали кІезигагІа ахча а планах дІадахийта лаьрхІача 1,37 сагдевал лохагІа ха а дІайоккхаргья оаха».

Йоаккхача производствени хоталенца йистедоаккх ер шу Грозненски управлене опорнохьоькама совхоза цхьоалагІа отделене хьайбаш лелалераша.

А. РЫЖКО,
Грозненски управлене инспектор - организатор.

Хьалха латта доаркаш

Урус - Мартана производствени управлене «Самашкинский» совхозе дика сий ду социалистически ялье хьалха латтача доаркай Прииутовь Антонинас Мальцева Надеждас.

Уж болх беш ба совхоза бхоалагІча отделене шурий ферме. Цу дояркаша тІайна декхарам дар хІара кхоабача Іаттагара 2200 килограмм шура яьккхи, ваьна. Прииутовь Антонинас из декхар хІаназехьа тІеккхоачашдаьд, хІаьта Мальцева ноябрь бетта похагІа деташ чакхйоадача дала 2.030 килограммаш яьккхар.

Ер шу чакхдалалехьа шийхьоахаш 2.400 килограммаш яхийта дерзІ Прииутовь Антонинас, хІаьта Мальцева Надежда а цуйна тІехьа ца йиса дага я.

Г. ЗАКИРОВ.

ШОФЕР ГАДИЕВ ЗАКРЕ

Наьсарен производствени управлене «Октябре 40 шу» яхача совхоза диспетчерски ю со. Дукха шоферашь бар цу чу. Царна путевой листаш ялеш воллар диспетчер. Из мукъаналча кунва хаьттар аз, шух совхозе дикагІвола шофер малав аьна. Диспетчера Гарбаков Хьажмурда уйла а ца ен жоп делар Гадиев Закре ва аьнна. Шофер хилaрал совгІа йертбаахана техника ремонт ера вола тІехдина слесарь а ва из, — аьлар цо.

Шера бежаш а йолаш юкъерча гатІах, хьатара ва Закре. Юкъерче кІайвола нолавеннавале а болх беча хана къонахарен дикагІа кхоачашду цо хьалхашка латта декхараш.

1960-ча шера дена цу совхозе шофераьла болх беш ва из. Цу хана дене балхв тІа даим хьалха латташ хьавоагІа. Цхьа мотигнийсъенаьц цун бехках бахха тІа хьовсам хинна. Шай балхахи доахача къахьегама толамехи хьаме дуаьц тІера вах Закре. Ер ваелагІа шу да технически новкъостал деча машина тІа ца болх бу. Дукха бийсаш тІехьаьккхай цо хьай тІа техникана ремонт ен. Цудухьа даим механизатораш раьза хулар цунна.

Шо болх бе волавеча дока аьхьа текущи капитальни ремонт хьаьц цо шийна машина. Иштта лелаю цо машина. ХІанзчул тІехьагІа а ремонт ца ен шу доаккхаргда машина, — йоах Закрес. Балха тІа мукъаньлча машинага хьажаш, кулг тохаш хул из.

Совхоза Долакха-Юртарча отделене болх беш ва из хІанз. Дукха ха йоалаш ККК-3 яхача хьажлан чуацаш йолча комбайна транспортера эІн хьаьдар. Центральни мастерскера хьал елаш яр из. Цу гІулакхо дукха ха йоергьар. Сиха ремонт а яь болх бе дІайолалийтар комбайн. Уж санна дола масалаш дукха доадада йиш я.

Сурта тІа: шофер Гадиев Закре.
Х. Арапиева сурта текст.

«Кавказ» — иштта цІи йолаш я Ростовски лакаш дола инструментий фабрика базе тІа хьаль музыкальни инструменташ арахецаш йола производствени объединени. Цо арахецаш йола «Ростов-Дон» яха пианино йиш дика йоагІаш хиларца белгала я. Цо дика мехаль Российски Федераце хьаччо шаьнийлашка хьажара Москве хиннача выставке а.

Ростовски фабрика конвейера тІара хІара 20 минут массаь йоаь пианино арайоах. Конвейера тІа болх беш вола инструменташ тодер (лийсъер) Ефимов Иван ва укх сурта тІара вар.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАДАР ЛОХАРАШ

Старогрозненски бурув деттача контора бурув деттарешта дика новкъостал ду цу предприяте ремонтно-прокатни цеха рационализатораша. Цхьайтта бетта план толамца кхоачашьйй цу коллективо. Дукха ха йоалаш инструментальщика И. Карташова, слесара В. Радчука, инженера нов. Арзапова, механика А. Халапова бокхха шах бола рационализаторски предложенеш кийчьнь бахв юкъейихьар. Скважинай расширителаш юханеттаоттаяра керда способ балха юкъейихьар цар.

Хьалха дІаяхача хана скважинай расширителий соапанта Іургаш даьлча, тешача аьнна лаьрхІа дІа-ла езаш хулар уж. ХІана цу расширителашта ремонт а еш скважинешка дІаухийт уж. Цу рационализаторски предложени дачкахьалкхена шера бу пайда 2880 сом ахча да.

Слесаро И. Гладкова еначача рационализаторски предложенеш кийчйир фенташ хьаеча шаьш йола кер. Цо дикка оттача бакккхар болхлой къахьегам, сихагІа кхоачашлора хьалхашка латта декхараш. Цу предложено баь пайда 123 сом да. Иштта бокхха пайда беш кхы а предложенеш балха юкъейихьай цига. Укх шера рационализаторски предложенеш балха юкъелхьара чотах предприятена хинна пайда 22 эзар сом да.

Кхы а дикагІа къа а хьоаш Советски конституце денна дакъа болх рационализатораш.

А. ТИЩЕНКО.

АРАВЕ КЪУЛБЕХЬЕ ЦІЕРА АЛАННА ЮКЪЕ

Укх тІеххьарча хаиналца цхьалие а детабуаш а бацар, нагала, Дасина, Авадиль, Аварив, кхыраш санна йола дачкахьалкхенаш дуненга тІа йолаш ма йий аьнна. Свифта генияльни книжка арадалалаьа йолча хана. Ший планета тІа бахача наха йовзашь уж, «тупоноечникийн» «остроконечникийн» лилипутски дачкахьалкхенаш а ма мара.

Ший деш шоа цара «дачкахьалкхенаш» «кхолларгйй» дерга дийга яйцад Англе правительства. Английски политикаши юкъерча бІашерашкий артианара массехк къулбехьен-арабски княжество — султанаташ, эмираташ, шейхстваш хьа къоастадь «автономни дачкахьалкхенаш» аьнна дІахтайкхаьд уж. Цунах баркал а соалаш, цхьа хинчача пацталхаш Англена массехк соглашени йир, шадора аьлча английски колонизаторий Аравийски ахгІайрен къулбехьеле хилар чІоагІдеш йола. Цу соглашени политически паргІото хьаьдо хилар «Къулбехьен Араве федераце» йолаш ер чІашагІйолларша.

Сеиа эшаш хинвал Англена кІеросовчи федерально дачкахьалкхенаш йокхиёттуш уж чІашагІйолла? ГІулакх «ӏейрх дате» аьлча, Къулбехьен Араве федераце тахьаьгІарча къулбехьене, беллоица Шера бара тІа дІаттІалсахча иеттига хийсса юхьадуккхьа уля Аден — хІанзарчарна йикъе еттара йохкхагІа йола Англе тІема-дола база. Аден — Гаргарча Малхбоалехьа английски империализма форпост хинна ма ю, ишта Англена дукха доацаш [illegible] мехьера тогоаш йорг а я. Шера цара 7 эзар совгІа кема йоагІа Адене. Цига чудухта «Британи петролеум» яхача английски компани доалахьарча мехкадьато чакхдохача йолалкхача заводе доалиха доагар. Гуччахьарча шурва хьале белагадоаких товарашта реэкспорт а еш Адена специальнолаща бо хилар. 1962 шера цига дихьар 300 млн. совгІа доллара мехьа товараш, хІаьта цигара арадаьхар 170 млн. доллара мехьа товараш.

Гаргарча Малхбоалехье шийн тІулаккхаш, иттара хьалха Аден, дІакоа хилийтар хургда дагадьлай английски дипломато «Къулбехьен Араве федерации» чІашагІйоллара мала а. Лондона лелалер къетадеш да. Федерации чІашагІйолларна (Аден а юкъе йолаш) английски безам бер шийн депархІамерча тІема базаш Іалашъе, Іарбий дуне дІодаьлаца хьалхача къаший-кортохуъалехь болаьах буфери территорей анса хьайтаньа а оттабь но хьакъоастае. «Обсервер» яхача английски газето гуччахь хьайоалар, федерации чІашагІйоллар «йоздал декхарча иттара депархІамегІарча Англе базаш кхы а чІоагІагІа йола политически дорд ІалашъеІ» Англе бакиш хилар баьхь долешь да.

ХІанз Къулбехьен Араве федерацена юкъе йоагІа 17 «автономни» единица: цу дакъе массаь а хинна Аден яха колони, Авадиль, Аварив, Васина яхеш кхийолеш султанаташ а йолаш. Ерригача федераце бахв шах — 630 эзар саг, хІаьта царех Адене вах 250 эзар саг.

Цу княжествай «автономе» практикера шаІаа далагІа да массаьел а лакагІа гум да Къулбехьен Араве федерацена Англе кечделача договераш. Масала, цун цхьан статьа тІа аьнна да, Англи хургья кхыча мехкахьалкхенашца цар правительстваццеа а дунеи халкъаьнта юкъерча организацишкеа а федерацие бувзамаш лелалерн царна хьалхара бехкехкахьа ме яра, хІаьта федераце, шийн аргІанна, цу тайпарча цхьаьна а дачкахьалкхенца, правительстваьца а дунеи халкъаьнта юкъерча организаццна договер, соглашени ергьар, дІа-хь кхаьтташ юкъйттаргдац, е кхыдола гІулакхаш а лелаьергдац чІашагІайнийттача бехкедоаккхача. (Иштта аьлча Англена.— С. К.) Цу кхахьехьа йоза ца беша цунца цІера Іолаш. Договера цхьаькха статье английски бІувашта тешаме бокхоаш цу «ӏеоай» терзашцех сийдадашцех цхьана федераце чухьа дІатердалеи паргІатта уІа-чха нелон, дІаьта иштта английски самолеташта федерацена тІагІолла дела а йиза арбьнд аьна лаьрхІа йола моллагІа а операцеш чакхъяхха ю. Тамаш яц, 350 эзар совгІа саг вахаш йола вон 9 къулбехьен аравийски княжество. Англегахьара тІалатташ яз болашехьа а, федерацена юкъеха ца такар.

Къулбехьен Араве бахача наха аьлча уж шу сакъте английски империалистий колониальни полеацам къета а бу, цара гера а йолаш гІайттар неоколониалистски федерацена духьала доаттаьеча къоашам. Эттара хьалхагІа гІайттар Лондон шийн дарнесетка Іалаш ЧакІола гІайрта РадфанЧ. Цхьача пров инице доашашка бахача Іарбий катаьбин ийланн яха племенаш. Радфан бокхха стратегически лаьрхІам болаш я. хІана аьлча кІенара иттагІайрена юкъе чукхачалча доккхача дервгача наьхъенна тІахьожа доаттабе йиш йолаш яйена плато а цун. Цу райова ходайбу аденски базаш къолдаеделларга цул отдеаленешь шіья шою. Укх шера июль бетта паргІатамаш оккупантаьта хІана тедар йолина плато районе, федераце территорей юкъе. ХІаьта цул тІехьагІа цхьа йттт бахьнача тІеиа гІайттар Ал-Дикерча йоакхача английски тІема база районера патриоташ. Колониализма хутьанара йиывагІа фронт хьайоьккхай Аденира малхбоалехьа, Дала чу, пхелагІьа 10 октябре — Хаваиши яхача султанате.

45 эзар салтех латта эскар патриоташа духьала яьккхар английски империалистиша. «Радфане тІом хьатрча хана массаьл а цу хиначаь тайпара политически гІулакхашта сатохалуш хиланар Англи шийн бІуыаш аравийски дуни юкъе аяра дем, — белгалдоахар лондонски «Дейли телеграф». — ДІадедар кхо ца а дем федерально эскара дивизионаш шиеаита сигІлара ІооІа а лаьтташарча бІурашка а доакха новкъостал ду Англе... Сигалара новкъостал дем а реактивни истребителаш, «Шеклтон» яха бомбардировщикаш, транспортни авиаци, [illegible] повстанцаш тоІа а ю, повстанцаш цІена а ю английски воашй арзабе новкъостелла. Кхыре хозачех, 24 октябре Малайера, Малхбузен Германера, Сингапурера кхаьрьа бІуваш дахийтал Араве. «Ар-рай Ал-Ам» яхача газето язйечох, «кІадеешаш бола тІом» ба Англе бар.

Цхьабакьда, «деагадьча дав-гий» тактико хеттача тайпара результаташ яланаь колонизаторашта. «Шеча боралай» партизански отрядаш — иштта оаш шоих повстанцаша — наступлени еш яр. Июль бутт болалуча хана шийн 200 сагтІера шьадар легионераш. 9 тІеиа самолет чуйттай повстанцаша, царех 2 реактивни самолет а, хьаьккай Ішадьнато дукха бронетанкаши танкаш.

Цу хьалашка укх шера июнь бетта Лондоне сиххьь конференци гулйир английски правительства Къулбехьен Араве дош хуваар духьа. Англичанаша аьнар дем, йолдено тоссача хІанах бахаш, дунен тІа мел долча хІанна чІоагІагІа шийн халкъах кхерашь йолча марионетканаш — эмираш, султанаш, шейханаш аз ца олаш огоойр шоай даьлцта тоаш йола решенеш. Болхтеда дьлча, конференце тІаьйцар Къулбехьен Араве федераце конституци. Цунга хьехача федераце законодательни органашка дош дола хоржамаш дукхьалара хургдац Аленае нара. Ерригача шоех накмеевашка дукха хагІар делаш да уж, цудухьа федеральенто торо ду чар шоай хьа цу органашта юкъе бига. Федерацн шийн лоІам тІа кхийта дьа хинпай Англи диа шера тІех ха ца йолийтан, цхьабакьда, Аденера шийн тІема база декхара бойта лийта курГйолаш чІашегІехьаьаш дьаххьац цо.

Лондонски конференце ехча решене кха а дукхагІа кхохадир мехкара хьал. Из чаих ма аьдииге а федерацена юкъера дІавалараха из решени ара хьакъедьа хьохайкадир Фадла яхача княжества султана. Бакъда, английски администраце чІашегІехьаьаар оппозиционни султан дуаца а цун тІаида тІа шоай сиг хинде я. Цхьабакьда, Фадле бахача наха хІано а тІагІергта дІадох шоай лоІам тІа йохилга. Бахача нахаь чІоагІа духьале ярo кхоадийтар колонизаторашка шоаш дІахоладаь гІулакх: 26 сентябре Адена законодательни советe хоржамаш декга. Уж хоржаьмаш доги доацар дала кхаькохь сорета чление бохийта бераргер, кандидаташ цхьаь сакьата дьаоттабе безаш хилара. Аденцаша ца аьлар хоржамашта: городе бахача нахах 3 процент а бацар цига дакъа лоацаш хиннараш.

Дукха ха йоалаш Къулбехьен Араве чІашагІеелий патриоташа къаьст-къаьста ду тІемаш чІашагІтоьаш йола организаци — «ДІалацача Іарбий къулбехьен къам-мукъадаккхара фронт». Цунна корте оттар 40 шу даьнна политически деятель Кахтан Аш-Шаабн. АДН корреспонденто ше еннача интервью тІа Аш-Шаабе аьннач, малхбалехьдна лете тІом шербе тІертаw ба хІана Омана портам чукъалел болашна бувзам тоссар духьа. Аденечуха а дьттув болаш доврашь дьаа аэродромаш, администраци [illegible] лемаш Іела эшкийтай Аль-Иттихадера — федераце столицера Къулбехьен Араве федераце правительства даьме.

Дукхадга я, тІема кходчанта а дала совле шовцкахьа йоллацезьа я, «Къам-мукъалаккхара фронта» тІецахоашн доаттабеча къоасаме шоаш кот а, хьаш дерхха 36 Яшн йолаш ал английски нератский отрядаш. «Къахетам боалача мальхаь дІанарашта кІал, 43 градус йІовхал йолча шарача ара доаттабу тІом,— яздора американски корреспондента Деннис Нилда. — ХІара денна 9 литр хий эш салтата, из ца хилча йІердел ва магац церна. Укхаза, [illegible] тІоахаш латта йиш йолаш ба тІом». Ерриге Іарбий юрташи горедаши хІалаш еш къизагІа тайпара бомбаш чуеттарой гІайттаррий районашкь дока ньаьъаш дІакъоаллрех нара новкъостал дой англичанашта Аравийски ахгІайрен къулбехьене чІоагІдеееа латтарв. Радфанерча юртех 85 процент йохало цІенаь дІаьтьай. Консерваторашна къайла йоахкача делхачи вешествана доккхий вулашяю ду хьалхахаи бераштен.

Английски империалисташа Къулбехьен Араве хьоабьча къонача тІемага рьа йоацаш дунен общественность хьежаш яІа дукха да я. Цу районерча хьалага хьежаш хинпай колониальни мехкаштех халкъаштех лоІам балара хьакъехьара Деклараци чакхъяьккхара дешах йола ООН-а къадена комисси. Цхьабакьда, комитета вокалаша Аденера хьал жиштаз дІа а даха хьажа безаш ба шоай аьнача хана, Лондоно подкомитета членашта мукъабалаар Къулбехьен Араве федераце бахта.

Цхьабакьда, английски колонизаторша мея чІоагІа духьаленаш уттайойя а, церна магаргдац шийн лоІамта дала гІерташ дола Іарбий халкъ матде. Укх тІеххьарча шерий исторе теллал ду, Англи дунен моллагІча а дакъа тІа, Азе, Африке е Гаргарча Малхбоалехье из дале а, шийн стратегически позицеш чІоагІье гІийртача а, царех яла езаш из хинна хилара. Кхы цул дикагІа аьттув болаш хургбац Аравийски ахгІайрен къулбехьене Англе лоаттабу колониальни тІом а.

С. КУЛИК.
(ТАСС).

Дукха бераш даьча ноаноашта совгІаташ далар

1944-ча шера 18-ча августерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца дувзаденна СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерах 1964-ча шера 22-ча октябрерча Указаца дукха бераш даьча ноаношка «Материнская слава» яхача орденаш, «Медаль материнства» яхача медалаш совгІатах делар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

Г. Грозни Заводской района гІояла

Ялх бер а дь уж хьаьнкхадьача ноанояшта I степена «Медаль материнства» яха медалаш елар:

Новаева Эрвах Исмаиловайна — № 4 йолча берий цІен болхлочоа.

Бекаева Кара Валерьевайна — Грозненски химически завода болхлочоа.

Варгаева Жугайрата — очистка треста городской отдела хиамуналь ни бохахама болхлочоа.

Пхи бер а дь уж хьаьнкхадьача ноанояшта II степена «Медаль материнства» яха медалаш елар:

Абдулмежидова Разет Алиевнайна — цІен-наьна.

Шахбиева Шапдата — Къабаседа-Кавказа халкъаьна Грозненски кхаьхьа дистанце болхлочоа.

Г. Грозни Ленински района гІояла

Ворхl бер даьча а кхедаьча а ноаношта III степена «Материнская слава» яха орден елар:

Ахмаева Аьта — цІен-наьна.

Насирова Азиана — цІен-наьна.

Умурбиева Майнукх Эльбековайна — цІен-наьна.

Ялх бер даьча а кхедаьча а ноаношта I степена «Медаль материнства» яхача медалаш:

Автаева Нура Мухаровнайна — цІен-наьна.

Ашурова Валентина Ароновайна — цІен-наьна.

Дохуева Тамарева — трамвайни треста болхлочоа.

Дубовская Таисья Федоровнайна — цІен-наьна.

Дунаева Аьйна — цІен-наьна.

Кагирмадлиева Айзан Борошковайна — цІен-наьна.

Пимова Люба Кериш-Султановнайна — № 7 йолча домоуправлене болхлочоа.

Пхи бер а дь уж хьаьнкхадьача ноаношта II степена «Медаль материнства» яха медалаш елар:

Алиева Райса Байдиевнайна — цІен-наьна.

Ахмаева Зазайна — цІен-наьна.

Асамова Мария Илловнайна — трамвайни парка болхлочоа.

Бынева Елизовета Фадеевнайна — цІен-наьна.

Вокакладиева Зоя Тутаевнайна — цІен-наьна.

Орцханова Тамара Хизировнайна — цІен-наьна.

Саралиева Зара Абдухангановнайна — № 1 йолча бараькаш тегача фабрика болхлочоа.

Солтанмаева Марьям Бексултановнайна — цІен-наьна.

Г. Грозни Старопромысловски района гІояла

Барх! бер а дь уж хьаьнкхадьача ноаношта II степена «Материнская слава» яха орденаш елар:

Зилаева Залийна — цІен-наьна, Подгорный яха поселок.

Сагарбиева Яха Ибрагимовнайна — цІен-наьна, Катаяма яха поселок.

Ворх! бер а дь уж хьаьнкхадьача ноаношта III степена «Материнская слава» яха орденаш елар:

Байракова Аги Вухучуевнайна — цІен-наьна.

Балаева Уклайна — цІен-наьна.

Бунаева Аьика — цІен-наьна. Предгорный яха поселок.

Дженгурова Зайна Дегаевнайна цІен-наьна.

Ибрагимова Яхина — цІен-наьна.

Мамилова Зулпа Нурмагомедовнайна — цІен-наьна.

Сардалова Айлайна — цІен-наьна.

Хамидова Ибанта — цІен-наьна.

Ялх бер даьча а кхедаьча а ноаношта I степена «Медаль материнства» яха медалаш елар:

Басаева Алисата — № 6 йолча совхоза болхлочоа.

[illegible] Зайпрешавнайна — цІен-наьна.

Бециева Айлайна — цІен-наьна.

Вергаева Саблайна — Гаваеч тания болхлочоа.

Газоева Зарема — № 6 йолча банно-прачечни треста болхлочоа.

Гамиева Байсарина — цІен-наьна.

Гачиева Мацента — № 3 йолча совхоза болхлочоа.

Кадаева Мадина Абдулхакимовнайна — опытно-экспериментальни станце болхлочоа.

Тавхадова Япхка — № 2 йолча совхоза болхлочоа.

Шаупова Тамара Шаупаевнайна — цІен-наьна.

Черкасова Тамара Петровнайна — цІен-наьна.

Пхи бер а дь уж хьаьнкхадьача ноаношта II степена «Медаль материнства» яха медалаш елар:

Джабраилова Мархийна — № 6 йолча бараькаш тегача фабрика болхлочоа.

Нуриева Зина Султановнайна — цІен-наьна.

Межидова Мажиия — цІен-наьна.

Наурбиева Вухина — цІен-наьна.

Таисова Васарат Мусаевнайна — цІен-наьна.

Тимирлиева Залца Темуркаевнайна — цІен-наьна.

Шаипова Маржана — цІен-наьна.

Хадиева Халипат Хаджиевнайна — 2 йолча совхоза болхлочоа.

Эдильханова Товаса Эдильхановнайна — цІен-наьна.

Тосова Любовь Заидухаевнайна — цІен-наьна.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН-ерча СССР-а викала письмо

НЬЮ-ЙОРК, 25 ноябрь. (ТАСС). Бельгийски парашютни десант Стэнливиле Iаьоссапрах Бельгии, США-н, Англии горе кара а шина Конго чуйра гIуллакхашта юкъе гIертаи дола бIаьхна ану, конголезски халкъа хьалхотта цу державаша цхьаьна бокъо йоацу гIуллакхаш леладари ишам дари доархI. Советски правительство, йоах тахан хеттаелла Совета председателан Эдлай Стивенсонага (США) дахьийтача, ООН-ерча СССР вессазарча викала Н. Т. Федоренко письмо тIа. Деррига дуьненан халкъашта бIаргагуча, йоах письмо тIа, хуьлан дин лате конголезски халкъа дукъала, бокъонца кхерам тIехтосс вовх африкански паччахьалкхенаш халкъан машаран кхерамхьлеттнаш.

Советски правительство вIалла а нагаргдоацаш доархI конголезски халкъа дукъала Бельге, США-с, Англие леладу агрессивни гIуллакхаш. Цу гIуллакхаша ООН-а Устав чIоагIа телха а ду, дуьнен халкъашта юкъерча машаран кхерамхьлеттнаш кхераш тIа а туьс.

Колонизаторашна Конго халкъа дукъала леладу гIуллакхаш кхераме хилара Кхерамзалел Совета уьйла тIа а оьац, Советски правительства хьадех Конгора Бельгии, США-н, Англие тIеша интервенци соцо чехка соцалга а деррига бельгийски бIухоши кхыча мехкашкара беррига наеминкаши Конгора арабоахийта а, цо залалекю цу гIуллакхех хиначох бола беррига бехктокхам бисса цу белгалъяьча паччахьалкхенийн правительствашта тIабужаш хилара.

Укх письмо копи дIаденнад ООН-а генеральни секретарага У Тананга.

СОЦАЕ АГРЕССИ!

БРЮССЕЛЬ, (ТАСС). «Волновонни ахача гIайрен тIера юха цIабена парашютисташ!» — йоаттай цIета болаш йола заявлени «Драпо руж» яхача газета тIа солхана арзи техай Бельге коммунистически партен ЦК Политбюро.

ХIана, белгадавших заявлени тIа США новкъастанца Конго диктатор Чомбе марионеточни режим отталой бельгийски правительство. Чомбе законом ихьача мехканашкарча наемникашци леладеш дола геттарх дукха вахха гIуллакхаш къайлавкуль цо. Технически «новкъостал» ду ноттийтарца Чомбе кулгалдергдолаш тIома несетнинаш, латчкаш бахийтаб, герзаш, транспорта средствоши кхийтаб, бельге чукъа наемникаш гулбеш новкъостал ду правительствас. Бельги масала Конго гIулакхашта юкъе гIертавах белгалоа хьалхинаш йоаш заявлене тIа, дукха конголезцаш бенна бохьаш.

Американски английски правительствашца барт а болаш бельгийски парашютисташ Конго ахийтара ду хьала я Бельге Коммунистически партен ЦК Политбюро. Конго оттача хьалхи тIехьена чIоагIа кхераш хила тарлуш хилар белгал а деннехаш бельгийски правительства Везнесенна ахача гIайрен тIерен Конго бахаш арабаьнахаш бельгински парашютисташ аьнха юха цIабахара. Чомбе законаш ахагIа тийна а геранаш транспорта средстваш йоттаелга соцадеш. Конгора беррига бельгийски тIема гIулекх дараш цIабоалайтар хьадех МПБ ЦК политбюро.

СТЭНЛИВИЛЕРА ХЬАЛ

ЛОНДОН, 25 ноябрь. (ТАСС). Конголезски повстанцаш чIоагIа лело — город Стэнливиль дIалаьцай бельгийски парашютисташи нах бойбе чуоттабаьча хIай барий отрядаши. Американски транспортни самолеташца Камина ахача тIема базера хьайоалаьча 900 сог юкъе волча бельгийски парашютни десанто салхан сатоссаш Стэнливиле аэродром дIалаьцар. Повстанций дукъале наг а я бельгийски регулярни доакъеш города юкъе чудолдар. Кхыча мехкашкарча информационни агентстваша беча хоамаш Стэнливиле юкъера дакъа бельгийски парашютистий отрядаша лорадеш да хIана.

Американо - бельгийски десантца ахьана Стэнливила чухеккар Чомбе правительства вIашагIтоха кIайча наемникий отрядаш. Кителни ах тIема лагерь дIа а лаьца, да делхьайга ахьчача хола Стэнливило вIашагIкхийтар наемникаши бельгийски парашютистий доакъеш.

Эттара тIехьагIа Конгора хилача хоамех, конголезски повстанцаш дIахо а дукъале ю гера карарча американо - бельгийски агрессоро. Города цхьанцанйолча районашка дIахо тIом беш ба. Повстанций отрядаша города йистошца гIолла тIом доттабу. Къаьстта а дика цхьоагIо йолаш дукъале ю повстанцаша Стэнливила кхалбаседенталхьарча дакъе тIа.

Бонно новкъостал ду Чомбена

БЕРЛИН, 25 ноябрь. (ТАСС). АДН агентство беча хоамах, кредитий хьакъехьа соглашени ял Боннаи Чомбе правительствален юкъе. Укх кредиташ, белгалдоакх агентство, — боннски правительство оагIонгахьара леопольдвильски режимана дола нерда новкъостал.

Хоьна тIа дагалохийт, 1962 шера Бонно Леопольдвила 28 млн. марка хьакха новкъостах дал хилар. Укх шера апрель бетта кхы а 4 млн. марка хьакха боннски «совгIат» далар Леопольдвиле. Малхбузен Германе хIанзалца Конго лахийта капиталовложенеш 200 млн. марках совгIа я.

Малхбузегермански концернаш беси ба Конго урал, кобальт, цIаста довккхача шоахь доаца дакъа шерда. Бони из шийга кхоачащудургхиларах бIубенна я цудукъа Чомбена а хIаьна цуьнца Конгорча эррига интервенцие а, финансови новкъостал ду цо, белгалдоакх АДН агентства.

КIАЙЧА ЦIЕН ВИКАЛО ХЬАКХАЙКАДАЬР

НЬЮ-ЙОРК, 25 ноябрь. (ТАСС). КIайча цIен викало салхан хьакхайкадир, «бельгийски парашютисташ Стэнливиле хIабигара американски самолетех пайда эцарах бола беррига бехктокхам» президента Джонсоно шийга хIатIаьш, аьнна. Кеда йоавон дешаша волча КIайча цIен секретара Рили корреспонденташа хоам бир, хIана Техас яхача штатерча шин ранчо волча Джонсона чахаш Iуйранга дин сахьат дала латтаб лаьц, парашютисташ Iаьоссабара гIулакх минита лел хьожаш. Рили хачох, президент бIарчача бийсана хьадаьта дух тIа хоаттавьа операцех волча гIулакхьнта. «Вовьона гуш да, — аьлар Рили, — цу тайпара операци вIашагIкхийтача Штатий президента йиса ногаеш ла вихча чакхьакха биги да хилар».

КIайча цIен викало гIатехар, бийсанна Джонсон латавийлар оборона министраца Макнамарапа, паччахьалкхен секретара заместителеца Боллона, кхыча официальни нахаца, аьнна.

ЦIЕРАЦА ЛОВЗАР ДУ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американски газета йоазоно беча хоамах, Вашингтоне наьрххIа юкъараш я Вьетнама Демократически Республиках гера кара латара планаш. «Нью-Йорк уорлд телеграм энд сана» Вашингтонски корреспондента Кроуль белгалду Пентагона, паччахьалкхен департамента дукхача тIемен штатски чиновникашна из авантюра хьалхоалаш хьакаьлош дар.

Пентагонен госдепартаментон болхлоша кIайча цIен распоряженех США Къулба - Малхбоален Азе лелдерий рекомендацеш кийчъеш даьча бусн 18 сахьата мукъа ди доацаш болх бу аьнна а хоам бу корреспондента. Сайгонера американски посол Тайлор Вашингтоне хьа махкахьчча а юкъартъа уж рекомендацеш. «Къилбаседа Вьетнамерчен Лаосерчен базашта» дукъала тIом болабара тIехьа волаш Тайлора Сайгоне къамаьл дир яхаш хоам бир АП агентство.

ДГВ-на дукъала тIом бира тIехьа бераша юкъе барт бац аьнна белгалдоакх Кроуле, баккъа, цу операце цхьадолча дешахи ю дIайолара ханахи лаьна нара цар барт кийгIа ца хилар а белгалду цо.

АТОМНИ ГЕРЗА ТIАКХАЧА ГIЕРТ БОНН

ВАШИНГТОН, 25 ноябрь. (ТАСС). КIира хьалхагIа Вашингтоне малхбузенгермански тIема министра фон Хасселен США оборона министра Макнамараси яьча тIема соглашене тIара шаькъа кхоачаш доккъадаьл а кхелехьа Боннера уккъа кхаьчар лакхерча гIулакха тIара деятель. Уккъаза венача ФРГ кхыча мехкашкарча гIулакхий министра Шредера переговораш ю американски правительства членашца. Селхан Шредера Раскаца къамаьл хиннача тIехьагIа малхбузен - германски делегате викало хьакхайкадир, министраша Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъерча гIулакхий проблемаш, Малхбоален Европерча политика дешаш, Германи вIашагIтохара хьакъехьара дош дийца хилар. ХIанзарча переговорий дов новеста тIа — «Европейски интеграции Атлантически союза кхоавен, хIаьта цига дуккхача оагIорахьарча ядерни хинай проблема а».

Дуккхача оагIорахьарча ядерни ишиий хьакъехьара Малхбузен Германе позици — дика йовзаш я. Ядерни герза тIакхача безам болаш йолча Бонно шийн хурду сихагIа флот вIашагIйоллийта гIерташ. Корреспондентий хаттаранта жоп луш, Шредера йоахар, дуккхача оагIорахьарча ядерни низаца малхбузен союз вIашагIъаккхара ца а деш, вIашагIтохара новкъостал дерга. Шредера шийна тиганзар «полаприсошна» кийчъа а юкъарча командашта лехаш а йола флот вIашагIйоллара дукъала а Англе правительство, аьнна английски премьер-министра Вильсона ах заявлени.

СССР-ан ЧИЛЕНЕИ ЮКЪЕРА ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ГIУЛАКХАШ ЮХАМЕТТАОТТАДАР

24 ноябре город Сант-Яго Чиле кхыча мехкашкарча гIулакхий министра Габриель Вальдесех правительства тIаданларах Аргентинерча СССР посола Н. Б. Алексеевах укх тайпарча коммюнике кулгаш лаьдаьд Советски Союзаи Чиле Республикаи юкъера дипломатически консульски гIуллакхаш юхаметтаоттадара хьакъехьа.

«Чиле Республикан Советски Социалистически Республикий Союзен правительствашa, халкъашта юкъе барт дукхагIа ме хул, деррига хулеш тIара машар чIоагIлургхиларах доал лаа системаш е формаш ба-бе лар аьнна мехкашта юкъе гIаьхха дипломатически гIуллакхаш хилара ноккъарле ца сеи хиларах дог тийша а йолаш, раьза хиннай 1964 шера 24 ноябре ... дипломатически консульски гIуллакхаш юхаметтаоттаде.

Представительствий посольстваш боарам тIа хургьа, хIаьта уж вIашагIйоахарца дуккхагIа дола деррига гIулакхаш шаьца а правительстваш уккъаца тIехьа решени а баш хурга.

Ко коммюнике цхьан хаьна кепе тохаргья Сант-Яго Москве».

ЧИЛИ
(Лоацца справка)

ЧИЛИ — Къулбехьа Америкера паччахьалкхе. Баха вих 8 млн. сонгIа саг. Столица — город Сант-Яго.

Мехкара законодательни Iаьдал чакхдоахар депутатий палатехи сенатахи латта хьаман контресс я. Исполнительни Iаьдал леладер республика президент ва.

Итт гаргга тайп-тайпара политически парти я Чиле. ЙоаккхагIъар бIарчча профсоюзни центр лоар а йолаш йолча профсоюзаш а я вIашагIтехаб мехка хьахьегамхой.

Чили — дерригача дуьнеча бовзаш деталаш а болаш йола вIашхийн шийн тайпарен культура йола мохк. ГIорбаьнна болча хIанзарча чилийски литератураи искусствон деятельнта Пабло Нерудайцен Ольга Поблете де Эспинозайнен «Халкъаштa юкъера машар чIоагIбарах» дуьнен халкъашта юкъера Ленински премеи ехнай.

Чиле латтан чеваш — йаьхагIа йола Iаддина рузкай хаиб. Латтаца доаладача вIаста дукхагIа дилача капиталистически мехканша шиъ хьалхара моттиг доац мехко, латриеви селитра дуккхагIа дилача — дуьнен тIа эттара хьалхара моттиг.

Латтанца Iалаьмато дукха рузкъаш доахке а, къахьегам дукха безам болча чилийски халкъе шийн мехк хоачар давдале а, Чиле дегIаахара никъ атта хинабац. Кхо бIаь гаргга шу дайккал мехко Испанерча мехкаш дIалувцараша доал дейш.

Чилийски халкъо къамаи-кортамукъален къайсай доттайр бахьан йолаш 1818 ш. шийн юIанера республика хилар Чилех.

Чиле экономика лард я горнодобывающи промышленность. Юрта боахам лелабеш ди мехка бахача нахах кхоалагIа дакъа гаргга.

Укх тIехьарча шераш дуьнен халкъашта юкъера Чиле доадхIал лакхбенаб. Из тIехьа эттар Латински Америке ядерни йоаца бола хьара, хIаьта эттара хьалхарчарца юкъе ера из ядерни герза лоаз йола тоххаш цхьадолча дакъе лоххара хьакъехьарча Московски договора.

50-гIа шераш чакхдолача хана доаа Чиле чIоагIбелар СССР-цаи кхыча социалистически мехкашцеи гIулакхаш юхаметтаоттадара тIехьара болаш. Цхьадола экономически, культурни, парламентски бувзанаш оттадир Советски Союзаи Чиленеи юкъе. 1963 шера СССР Лакхехьарча Совета хьаьна волаш Советски Союзе вора хIана Чиле президент воала сенатор Эдуардо Фрей Монтальва.

Къахьегам дукха безаш тадаит йолаш дола Чиле халкъ дег чурк дукха дезаш болча советски наха гIад а баха тIаацаргба СССР-аи Чиленеи юкъе дипломатически гIулакхаш юхаметтаоттадара хьакъехьара хоам.

Грозненски «Электроприбор» яхача завода коллективна юкъе хьалхара дика къахьегаш я Омельяненко Олег Петровича кулгалдеча гальванически участка коллектив. ХIара сменан норма 110—120 процент кхоачаргъеш а коммунистически къахьегама сийлен цIи лаккхара къовсам доаттабеш а я ва.

Гальванически участок болх беш йола шт шу совгIа мара яц. Цхьабакъда, цу участка коллективо вай мехкарча дуккхача городашкарча предприятей заказах тайп-тайпара продукци арахец. Ставропольски «Электроавтоматика» яхача завода заказах ВК-200 яха охладителан кийчъеш я хIана участок.

Цу барттайначa коллективо ноябре бетта шаш 25-ча числах 121 процент кхоачашъяй, хIана декабрь бетта чотах белх беш я из. Шера план кхы а хьалха кхоачашъе дерхI участка коллектив.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аттехьа) Н. Цыкова, М. Сальникова, Н. Андресова охладителага хьежаш беаха.

М. Панева сурт.

Екаш я поэта оаз

60 шу дьынеча мохчий советски литература дIадоладдь писатель, драматург, поэт Бадуев Саiнд ва. Шин йоазонга дилпоча морторча дакъе писатели драматурги хиннов аз, бакъда цо стихаш а язьйый.

Бадуева эррига творчество нерда заме, советски заме ноганран. Дакхе дукха эзарш, хане ленаш деннага новош хиларах йоаз я. Дош говза ала хаьш, накар вIоарга доазаи хиннача писатела беррига шин наз дIалу сийрда кхоане кхалеаш йоахнача советски наха гIулоих дарa, цар дог уравттадара, цо кънэзо къуве война новкъарле ечо дIалахчеча замак юкъдисача вочи гIулакхашта, дьно дукъаьпа.

Бадуев Саiнда произведенаш сага дукха безаш, яхарца безам болаш, вахара тишагIдар, прогрессивни дар могадош язъьа я. «ПаьтIамат» яха роман, повести повесть, дукха дувцараш, стихий сборник кадаьд цо.

Лохахьа наха теха я С. Бадуев шии стихотворени.

Дуьйлало!

Дуьйлало, кIентий, дуьйлало,
Сийначу бацалахула, дуьйлало
Кху цIечу зезагхула дуьйлало,
Цу цIечу байрракхца дуьйлало.
И мела мох а
Вайна аьхна хьоьжу.
И можа малх а
Вайна къегаш хьоьжа.
И батон бутт а
Вайна сирла хьоьжа,
И дашо седа а
Вайна лепаш хьоьжа.
Дуьйлало, кIентий, дуьйлало,
Сийначу бацалхула дуьйлало,
Кху цIечу зезагхула дуьйлало
Цу цIечу байракхца дуьйлало
И Iаьржа латтанаш а
Вайна ялтица лепа.
И лекха раьгIнаш а
Вайна хазнийца къега
И аьчиг, болат а
Вайна тайна ду.
И доьа а, деший а
Вайна тайна ду.
Дуьйлало, кIентий, дуьйлало,
Сийначу бацалхула дуьйлало
Кху цIечу зезагхула дуьйлало
Цу цIечу байракхца дуьйлало

IУЬЙРЕ

Са хуьлу седарчий
ДIаидда деалла,
Нур доцу дашо малх
СхьагIуча баьлла.
Дарех лепа дедаш
Хаза зезаг сано,
Мел хаза лепа
Хьо, хIай дашо Iуьйре.
Цу хазчу олхазарица,
Цу хазчу зударица,
Машалла хьотту
Кху хазчу Iуьйренга?
ХIай, сана доьлцйиш,
Шу кийса колхозхой!
Машалла хаттийш
Кху хазчу Iуьйренга!

ШАХМАТАШ

Город Грозерча шахматни клубе укх денойшка чакхъьлар Нохч-ГIалгIай республике маIача наха юкъа хьалхара моттиг лехкара яхь.

Спорта мастер вола Д. Бергин цхьа партех лайзар мастерана кандидат волча Р. Алимовца. Из тIехьаккхарах Р. Алимова котвьлар Д. Бергин. А. Хасанови В. Джанаралиеви лайаача партешка котвьлар А. Хасанов. ВорхI тур чакхьайначул тIехьагIа Д. Бергина хьалхара моттиг яьккхар.

Кхалнаьха командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай дешархочо Сидоренка Наташас. (6, 1/2 очко).

В. ЛАНСКОЙ.

ЮРТАРЧА ХУДОЖЕСТВЕННИ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТА ЕРРИГРОССИЙСКИ ХЬАЖАР

ТЕАТРАЛЬНИ КIИРА

Республика художественни самодеятельностий театральни кIира дIадоладелар 23 ноябре. Районашка хиннача хьажарашка эттара дикагIа лайначa драматически коллективаша хIинц Грозни театрашка пьесаш етташ.

Первомайски станица культура ЦIен (Грозненски район) коллективо М. Ю. Лермонтова цIерахча театре 23 ноябре оттайир «Къаьна доттагIий» яха пьеса, хIаьта Каргалински станица культура ЦIено (Шелковски район) Х. Нурадилова цIерахча театре — «Эттара хоьагIъар» яха пьеса.

«Къаьна доттагIий» яха Л. Малюгина пьеса советски театрашка хадзанза ловзаеш хьайоагIа дукха шераш да. Из Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шераш язъь яле а, цу пьеса тIа юкъ тахан а тIехьа вай кагийча нахах мехкарийн дагалатта уйлаш: селхакара школьникаш вахаре шоай моттиг лаца гIерт, шоай яха, шоашта хоьз Даьхена, халкъа дIалуш бала а болх бе а безам ба цар.

Театра бахаи йоккха опыт йолча режиссера Вартанова дика кийчъьвьр пьеса ловзаль коллектив а декорацн а. Цулхьа дика ловзайия цу коллективо сцена тIа шин пьеса. Хьажа баьхараша а жюре а бокхах нах бир самодеятельни артисташта карагIдьытемчум.

Белгалдаккха деза мизансценаш майоаттIара дика чакх ца яхар, тIем тIера цIабаьхка, маьршача вахара мхатIайейра доттагIий вIашагIкхетар цхьа дог тохалойттан хьахьокха вIашттIехьа да далар. Цул совгIа, сова хетачех, бакъахьа хургдар хьажара организатора дIахо йодача хань афишаш тIа спектаклаш оттаьрий цIераш яйоое.

Г. ШЕДРОДАРОВА, театровед.

* * *

Дубовски станица культура ЦIен коллективо 24 ноябре Х. Нурадилова цIерахча театре хьехьнхар «Ираза алле» яха пьеса. Эгоисташи бьсса нахи бувца из пьеса саькьердамегIа, аттагIа, дикагIа хьахьокха йиш йолаш яр. Це хьегойт самодеятельни артисташа дертIа кийчо ла ха долар.

* * *

Йов лавиш. Сцена тIара занавес хьаелалу. Грозерча теннский театре зрителий зале шоай говзал хьахьокхаш ба театральни кIирах дакъа ловцаш бола Сунженски района Ассиновска, Первомайски культура ЦIен драматически кружокашка, Навсере - Вознзалерча халкъа театре дакъа ловцараш. Эттара хьалха говзал хьегойташ ба Первомайски культура ЦIен драмкружоке членаш. Цар оттаю Л. Карасина язьь «Сагацира безамо яха цхьан актан латта пьеса.

...Сагацира безам. КIоарга ба пьеса чулоцам. Тiмо чов нь лела капитан нейрохирургически институте дарбе лел ва. Могаш - могаре ва из тIемо, цхьабакъда, ахьамо хIана дагадерIах цуна — йовзаш шийн сесаг, нана, Лора, напи, сесага, аьна боккхача безамо марагIлоалийт ерриге хилокаш эша я я саг верзаве. Дика ловзаю уххо волча капитана роль Оздоев Хьалахь. Зрителаш раьза болаш тIехц морва Колотухина роль ловзаю Чоргев Мовли, кьаьна — Екатерина Ивановна роль ловзаю Бородулина Лина Федоровна. Цхьабакъда, кхоачамбоцар а да коллективна бахкеца. Дукха бе Первомайки дешаш, къахьегаш гIалгIай кхалнах — театральни коллективе дакъе ловцаш цхьаккха а вц. Из гIулакх вIалла ла йиш йолаш дац. Кхоачамбоацараш дIадаьхача — мотт цIенах лебе бела, бIубеннагIа, шек ца бувлаш ловзае сва шоай ролеш. Пьесага хьежачох кхетаде хала дац Первомайски культура ЦIен драматически кружока коллективо (кулгалхо нов. Халдыкороев) кхы а хьинаре къахьеге цох дика театральни коллектив хургхилар.

* * *

Хоза вIашттIехьаьккхай декорацн Е. Раймонда язьь «Хьуна Iажа хIал» яха пьеса оттаьча Ассиновски культура цIен драматически коллектива (кулгалхо П. Усольцова). Ловцца аьлча дика оттайир цар пьеса а — дикa кхоачашдир шоашта хьалхашка латта декхараш. Пьеса оттаерца гуш да ассиновцаша чIоаргIа къахьийгалга. Бе-бащха ца хетаи хьажанлар зале баьгIараш цу пьескага — чIоагIа безаме, профессиональни артиста саина ловзайир беш лелеча воккхача сага роль Гончаров Григорий Петровича. Кердa саг вах Григорий Петрович самодеятельносте — укъо шу совгIа да цо дакъа лоаца. Цхьабакъда, новаткъеш итт шу хьиниче сага боккха болам ба мехка самьердаш ба—белаже ашараш лекх, кадай хилхараш ду. Пьесе дакъа ловцаш, Ася роль ловзаеш я Ассински цхьайттшерарча школа дешархо Есина Лариса. Цу къонача вурийтта шу даьхнача йиIий боккха толам бьинаб — дика кхоачашдир цо шийна хьалхашка латта декхар—кадай, безаме йолаш, вахаре йолаш сенна, цIенкха шек из йолаш хьахьекхар по ше сиенe тIа.

Вай республике я Къилбаседа Кавказе а эттара хьалха елар Назсаре - Вознзалерча театральни коллектива халкъа театр аьнна цIи. Дуккхача нахе — Грозне а, республика кхыча районашка а—бIаргайира вар оттаяь «Бачи истий» яха спектакль. Цхьабакъда, цу хана дена цхьакха хIамашца гIадбегабеш вар зрителаш. Самардийнахьа хиннача драмколлективай хьажаре невсаровцаша оттайир А. Грача «ПхелагIа йола чарх» яха цхьан актах латта пьеса.

Цхьабакъда, пьеса дIайолланначa хьалхара нимутнашка дена гучадоал пьеса кийчъеш, дакъа лоацараша цу гIулакха йоагIача бесса уйла на яьлга. Дика Iомадаьдин литература текста дешаш. Цхъаза цхьадола дешаш хоаза — кхоаза оал. Сцена тIа бIубенна ловзаш Фатима роль ловзаь В. Мечиковская, Тимура роль ловзаь И. Итаров.

Цхьабакъда, шин толам а ба пьесе дакъа лоацарий — профессионала майсте/хIама ловзаш аьнна лова Райфо инспектора роль ловзаь Навсаров - Вознзалерча «Электроинструмента» завода слесарь - ремонтник I. Богатырев. Боккхача безамо хьож зрителаш нана — Сайрана роль ловзаьча хьехархочуга В. Щербинайга. Джафара роль ловзаеш я йоI—АТК контролер В. Аидреева. Дика ловзаю цо шин роль. Цхьабакъда, зрителаа хеталу из роль ловзае Навсаре вIаьнига саг хоадаш свана. Во вIаштIехьаьккхадер коллектив грнм ира гIулакх я. ДIахо йодача хана шин хинакхьа я вIашгIахьа беса я вIаштIехьаккхе йола театра сцена тIара болх. Шоашта дена халкъа театр аьнна сий дола цIи лакха доаттае ва вевсаровцаша.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

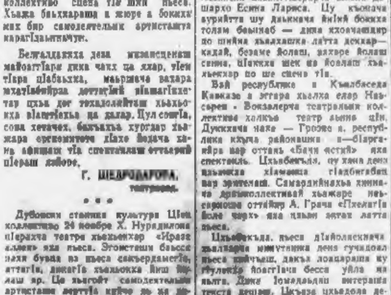

Сурта тIа: А. Грача «ПхелагIа йола чарх» яхача пьеса тIара сцена. А. Кобиашвили сурт.

МАССАНЕ А ДЕШАРГДОЛАШ

ХIара дезале книжка кхоачаргдолаш — иштта декхар тIаийнар Грозненски района Аргуерча районни библиотека болхлошо. Цхьабакъда, гIулакх дукхьал библиотеке болх барца доалаш далар. Иштта болх беча массанета а дIакхачадар дешe вовкхаш. Цудукъа библиотека болхлоша ахьайта дIа-нахе хукъа библиотечни вIашагIъехкар заводашка, МТХ-а учрежденешка, дуккхаьа цIагIа. Общественни хьисапе болх бу цу библиотечни библиотекараша.

Воккха болх бир общественникаша книжкаш дешарал дукхагIа хургболаш. Дукхьал наьха цIенашка хьайийлар библиотечкаш. Иштта хьайийлар Кирпичныйкаргий цIагIа библиотечка. Общественни хьисапе кулгалхо я цIен-нана Тамара Васильевна Кирпиченко. Шин кварталe бахача наха телара совгIа кхыца квартальникашта наха а дешa книжкаш тех цо.

...Укх шера январь бетта шийн цIагIа библиотечка хьайийнар Шаьларча машар доаккхаш йоккха болхлоча — слесарь Владимир Сергеевич Кирюхина. Шин йоахьа 250 книжка да цуи, цул совгIа поселкерча библиотекера книжкаш кхух по шин библиотекаш дахарIа. Дукха болх баь Владимир Сергеевича библиотеке книжкаш дешараш дукхагIа хилийтара. Къахьегамхошта книжкаш даларах совгIа тайп-тайпара ...

Книжкаш дешаш бовца дешe малагIаш ба а хайа Владимир Сергеевича церца беседа йир. Цул тIехьагIа книжкаш деша чувизе баьлар дукха доалахой.

А. АБРАМОВА.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юрта болхлошта передача (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15 — «Серлало» газета оагIонаш тIара. 8.25—«Принцесса цирка» яхача Кальмана оперетта тIара дорнаш. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 16.05 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 16.25 — Ашараш.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Эфире — къона оазаш (гIалгIай меттала). 18.55 — СССР халкъий музыка. Музыца йовзара передача (нохчий меттала). 19.25—Киножурнал. 19.35—Лорале! Поезд йоагIа! 20.15 — «Ираз тахана» яха беседа. 20.45 — «Бераштa лаьрхIа дола мультфильм. 20.55— «Сатирически объектив» яха телевизионни журнал. 21.25 — «Мино таннаш ... гIуллакхаш хIинца ...» яха художественни фильм.

Город Грозне, Старый поселок Кооперативная улицагIа, 44/15 ...гIа, яхача гражданка Соловова Вера Ивановнас суде денна Азербайджански ССР, Исмаиловски района Ивановка яхача юрта, № 6 бригаде, вахача Соловов Иван Ивановичагара цо хьаннарах дола дош.

Дош дуьцаргда город Грозне, Старопромысловски района халкъа суде.

Город Грозне, Трудовая улицагIа 50, яхаш йолча гр-нас Коврижкина Ангелина Алексеевнас суде денна город Грозне Ленина улицагIа ... цIа № 6, кв. 5 вахаш волча шийн марага Коврижкий Николай Александровичагара цо хьаннарах дола дош.

Дош дуьцаргда город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Щерса городерa Черноречески улицагIа 9, яхача Акопян Лиана Ивановнас суде денна город Грозне, Куйбышева улицагIа 218, вахача шийн марагIа Акопян Миар Джелаловичагара цо хьаннарах дола дош.

Дош дуьцаргда город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Тургенева 2-ча переулкагIа, 11, вахача гр-нина Поамогов Сергей Кузьмича суде денна город Грозне, Тургенева 2-ча переулкагIа, 11, яхаш йола шин сесаг Поамогова Валентина Александровна цо йитарах дола дош.

Дош дуьцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Крымски улицагIа, 4-гIча переулкагIа вахача гр-нина Тарасов Николай Ивановича суде денна город Грозне, Деловая улицагIа 60, яхаш йола шин сесаг Тарасова Любовь Николаевна цо йитарах дола дош.

Дош дуьцаргда Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовиков улица, 16. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахаран, промышленностин, юртбахамски, письмай отдeлий — 2-35-72; корректорсе — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 16. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-35-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02316. Заказ 8828.